

CIRCUL NOSTRU V | PREZINT | :

Deruta lui, deruta noastră

Despre Traian Băsescu s-au spus deja atît de multe, ncît epitetele sînt în curs accelerat de epulzare. Etichetele pe care le poți folosi cu privire la președintele nostru rezist, de multe ori, nici măcar cît să acopere perioada de la scrierea unui articol pînă la apariția sa de sub tipar. Ceea ce naște nevoia unui alt epitet: Traian Băsescu este, de toate, extrem de derutant. Pentru presă, pentru simpatizanți sau pentru nesimpatizanți, pentru adversarii politici sau pentru susținătorii săi din această zonă. Astfel, ncît domnia sa ne provoacă pe toți să „recalculem” constant motivele pentru care i-a probăm sau nu comportamentul, iar uneori ne obligă să inventăm asemenea motive – ceea ce, firește, ne face să fim, la rândul nostru, nu numai derutați, dar și derutanți pentru alții.

Marți, președintele și-a cerut la televiziunea națională [i, bine-nțeles, cererea i-a fost imediat satisfăcută. Iar acolo, la televiziunea națională, a venit cu cîteva porții consistente de derut/servit non[alant telespectatorilor. Una dintre acele porții conține un nou atac la adresa trusturilor de presă, lucru nu neapărat ieșit din comun. Ceea ce ne trimite în confuzie este și jnta atacurilor. Dacă despre „trustul lui Felix” ne-am tot obișnuit să auzim, „trustul lui Vîntu” e adus pentru a doua oară în ecuație, după acel episod cu tonometrele rîmas celebru, iar acum are realmente darul de a ne vrî destul de serios [n cea]. (i asta pentru că Realitatea TV e unul dintre posturile de televiziune percepute nu numai de adversarii președintelui, dar chiar și de susținătorii ca fiind favorabil lui Traian Băsescu. Iar percepția publică nu e formată de o singură emisiune sau de un singur invitat, ci de o întreagă orientare care transpare din programele unei televiziuni.

Analiștii s-au grăbit să arate că e un atac controlat, tocmai pentru ca asocierea lui Băsescu cu Vîntu să-i mai piardă din consistență în ochii noștri. Altfel spus, ei au dedus că domnul Băsescu face un fel de joc ipocrit, venind în direct [i acuzându-l pe Vîntu după ce s-a njeles cu acesta să se lase acuzat, astfel ncît noi, prostimea, să ne spunem: „Ah, deci toți trag în președintele nostru, a[a ncît nu ne mai răim ne decît nouă [ansa de a face front comun pentru salvarea domniei sale”. -n plus, s-a mai spus, atacul la adresa Realității și venit, prin procedura scrînării cu mîna stîngă la urechea dreaptă, să ne facă să apreciem [i mai mult laudele care vor continua să curgă totuși din studiourile acestei televiziuni cître Președinte.

Sigur că nici o asemenea perspectivă nu e de ignorat. -ns există [i un unghi diferit din care putem privi lucrurile. Pentru că, altfel, n-ar sta în picioare un alt atac din aceeași ieșire publică a lui Traian Băsescu, atac care l-a vizat pe Mircea Dinescu. Mă, spre exemplu, mi-ar fi dificil să-mi imaginez că președintele l-a sunat pe Dinescu [i i-a spus: „Vezi că diseară [i fac praf imaginea, dar asta numai a[a, ca să-i aburim pe analiști. Prin urmare, Mircea, tu fă-te că lucrezi [i nu mă lua în seamă”. Dimpotrivă, domnul Traian Băsescu nu mi se pare deloc ipocrit. Mi se pare absolut sincer, onest și ieșirile sale. Inclusiv atunci cînd se ia de Vîntu, inclusiv atunci cînd l’[i disprețuiește public pe Mircea Dinescu, altfel un susținător al domniei sale, declarînd despre poet că este un om „cu pretenții de a fi fost disident, dar care miroase a benzină de la Patriciu”.

» Traian Băsescu a devenit, în acești patru ani de cînd e [eful statului, un om care, pur și simplu, nu mai poate accepta nimic altceva în afara osanalelor la adresa sa. Lipsa acestor osanale i provoacă accese aproape patologice de furie.

Nu mai că onestitatea președintelui nu are defel darul de a-i bucura pe susținătorii domniei sale. Ea ne trimite, dimpotrivă, spre o supoziție [i mai gravă: susținut, uneori frenetic, de Realitatea TV sau de Mircea Dinescu, Traian Băsescu a așteptat, din partea acestei instituții sau din partea acestui om, o dispunere totală în poziția culcat la picioarele sale. O mică mișcare anapoda, tradusă prin critici nu neapărat acide la adresa alianței punctuale dintre PD-L [i PRM, l-a nfrunat sincer pe președinte. A[a cînd din această furie s-au nscut lovituri grele chiar [i la adresa unor instituții sau persoane care [i-au fcut un renume din susținerea sa. Altfel spus, Traian Băsescu a devenit, în acești patru ani de cînd e [eful statului, un om care, pur și simplu, nu mai poate accepta nimic altceva în afara osanalelor la adresa sa. Lipsa acestor osanale i provoacă accese aproape patologice de furie, iar cei care, doar pentru moment, uită să i le nchine devin, automat, dușmani ai întregii națiuni.

E dificil deci să-l mai analizezi pe Traian Băsescu. Pentru că, din păcate, cazul domniei sale pare să nu mai fie unul de competență analiștilor politici. Traian Băsescu este, ntr-adevăr, derutant, dar asta nu e obligatoriu să se ntmple din pricina vreunor calcule politice. Ci e posibil să vină dintr-o derut interioră pe care, poate, n-ar fi tocmai nepotrivit să ncepă să o analizeze [i altfel de specialiști.

ROMÂNII E DE{TEP}I

Televiziuni în pom

Zilele trecute am luat în mînă ghidul TV, cu gîndul să mă uit ce ar mai fi de văzut pe numeroasele noastre canale de televiziune, [i mi-am dat seama că în lăsăm deschis la program de acum cinci zile.

A[a mi-am amintit că de vreo cinci zile nu mai deschisem televizorul decît accidental, pentru cîteva minute, [i că, după ce încercasem să văd dacă lumea sau România ofereau ceva interesant, m’am oprise sistematic pe canalul VH1 Classic. Buletinele de țiri sau dezbaterile televizate parcă nici n-ar fi existat – fiindcă altfel bînuiesc că le-aș fi simțit lipsa.

O explicație ar fi aceea că e vară [i în România vara totul intră într-un fel de stază. O alta e aceea că principalele mele surse de informare au devenit site-uri specializate în țiri, care sînt actualizate mai rapid [i ofer deja cam tot ce ofer

căldura din timpul zilei se potolise. Apoi a început să bată un vînt rece [i s-a pornit o furtună de vară, cu tunete [i trăsnete. Turna cu găleata, iar pe [osea curgeau [iroaie de apă. Am fugit prin ploaie pînă la un taxi, am ajuns acasă [i ne-am culcat.

A doua zi, la un buletin de țiri – mi se pare că pe Realitatea TV –, un titlu mare spunea „Timișoara sub apă”. Am rîs. De unde să țiu eu că deja trîiam sub apă?

După vreo oră m’am sunat mama de la sat. Primul lucru pe care-l aude e: „[i cum vă descurcați voi acolo?” „Cu ce?” întreb eu.

„Cu inundațiile.” Mă uit nedumerit pe geam: soare, frumos, cald, asfaltul uscat, iarba un pic umezită. „Care inundații?” „Păi, am văzut la țiri.

Timișoara sub apă. A plouat aseră de-a rupt [i, vai-vai, ce-a mai fost acolo! Inundații. Apă intrată în pivnițe [i acoperite de apă...” Ei, da, sigur! Mi-am adunat amintirile din noaptea trecută: nu, nici vorbă de apă ceva. O ploaie de vară. Furtună, fie... Am liniștit-o pe mama, nu, nu-i nici o problemă, afară-i soare [i frumos, lasă că mai vorbim noi...

Peste vreo oră ne sună mama Alinei: „Ce se ntmplă la voi? Am văzut că aveți inundații”. A venit rîndul Alinei să explice că nu, nu sîntem sub apă, că a plouat cum plouă vara, că nu ne-am inundat...

După vreo două ore sună [i bunica Alinei, „ngrijorată [i ea... ghici de ce? Da, aflate [i ea de la țiri că sîntem sub apă [i voia să [tie cum ne descurcăm. E drept, în ziua aceea afară erau vreo 35-40 de grade [i cam curgeau apele pe noi.

[i atunci cu ce ochi o să mă privesc eu o țire în care mi se spune „Catastrofă pe autostradă. Zece morți în urma unui accident în lan”? Probabil o să-mi zică că da, sigur, cineva [i-a rupt piciorul [i altcineva s-a zgriat la ureche. Sau o „Crimă oribilă”. A ucis [ase oameni cu topori[ca? Poate că nu erau [ase, ci doi, [i nu i-a ucis, ci i-a njurat – [i nu cu topori[ca.

A[a mi-am amintit de o declarație a prozatorului irlandez Philip O Ceallaigh, care trăiește de cîva ani în București [i a spus într-un interviu că nu citește ziarele românești, fiindcă – a[a, cu vreo două semi-excepții – i se par „de căcat”. Presupun că nici la televizor nu se uită, fiindcă altfel ar fi nevoit să [i reorganizeze calificativele. -n materie de informație obiectivă, prin comparație cu ziarele, televiziunile sînt... dar noi o să fim politicoși [i o să zicem că sînt în pom. Un pom de unde inundațiile se văd foarte clar, iar profesionalismul se pierde printre frunze.

Măi bine pun mîna pe o carte...

CITIȘI ȘI PT | M-NA VIITOARE -N

OBSERVATOR
CULTURAL

- » O carte în dezbateri: *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici, apărută la Editura Cartea Românească. Dezbaterea va include [i un interviu cu Eugen Negrici, despre receptarea defectuoasă a literaturii române
- » Radu Jørgesen comentează ultimele evoluții de pe scena politică americană
- » Alexandru Bănescu: *Experimentul de la Geneva [i ipocrizia politicienilor români*
- » *Prolificul Radu Afrim*. Iulia Popovici scrie despre recenta montare a regizorului, prezentată în cadrul Festivalului de la Brăila

[i televiziunile sau ziarele.

Dar nu e asta. Sau nu numai asta. Marea problemă e că am început să privesc cu circumspecție informațiile oferite de canalele de televiziune din România – iar asta nu e problema mea, ci a televiziunilor. Nu e vorba doar de partizanatul politic al multora din ele (inclusiv al postului național), partizanat recunoscut de toată lumea. E vorba de calitatea informațiilor [i stilul jurnalistic devenit predominant. [i cred că momentul în care paharul răbdării s-a umplut a venit odată cu ziua în care am fost prins sub apă.

Da, am fost sub apă. Tocmai eu, care nu [tiu să not! Iar informația am aflat-o, împreună cu întreaga Românie, tocmai de la televizor, de la o emisiune de țiri. Era pe nserat. Eu [i Alina ieșisem să ne ntmnim cu un fost coleg de facultate. Am stat la o terasă cîteva ore, am bătut beri [i cafele, am discutat, ne-am povestit [i reamintit vrute [i nevrute... deh, ca la reîntîlniri! Era spre miezul nopții, iar

Plan B – prima galerie din România cu filială la Berlin

Galeria Plan B din Cluj este singura din Estul Europei invitată doi ani la rînd la prestigiosul t'rg de art\ new-yorkez Armory Show. A devenit o obișnuită a marilor t'rguri europene de art\ contemporan\, iar de luna aceasta, cea dintîi galerie românească cu spațiu expozițional în Berlin (se pare că-i va urma H'Art Gallery în decembrie).

Adriana Gheorghe

Galeriile de art\ contemporan\ conduse de români nu sînt o noutate, cu precădere peste ocean (vezi galeriile new-yorkeze Lombard Freid, a lui Cristian Alexa, [I Slag, a Irinel Protopopescu, sau Kontalner Gallery din Los Angeles, condus\ de Mihai Nicodim]. Ce nu exista nă p n acum era un spațiu expozițional românesc în străinătate al unei galerii autohtone.

Deschiderea Plan B Berlin a coincis cu redeschiderea a sute de galerii berlineze amorțite pe perioada verii [i cu t'rgul de art\ contemporan\ Berlin Art Show.

Avînd ca scop introducerea portofoliului Plan B în context berlinez, expoziția vernisată în deschidere – *BERLIN Show # 1* – a fost curată de inițiatorul Plan B, Mihai Pop, împreună cu managerul galeriei din Berlin, Mihaela Lutea (un tîr manager cultural, format la Berlin, care a luat un prim contact cu Plan B la Bienala de la Veneția, unde proiectul fundalului cu același nume a reprezentat pavilionul României).

Astfel, au putut fi (re)văzute *Communism never happened*, video-ul *Choose...*, dar [i desenele care au stat la baza scenariului pentru video-ul *Un chien andalou*, toate semnate de Ciprian Mureșan. Instalația de schișe *Un chien andalou* are următoarea sintaxă: un ochi e secționat în prim-plan [i o substanță] se surde abundent prin țvetură. Imaginea nr. doi: un nori[or ca o liniuță] traversează o lună plină. Imaginea nr. trei: Shrek mîngieie obrazul iubitei sale. Imaginea nr. patru: Shrek se încruntă. Imaginea nr. cinci: Nori[orul se apropie ameninător de lună]. Imaginea nr. [ase: Shrek zîmbete. Imaginea nr. [apte: Shrek ascute briçul [a. Celebra scenă a secționării ochiului din filmul lui Bunuel, reluat de personaje

de animație tip Shrek, funcționează simplu [i eficient, iar efectul neliniștit e dublat de stadiul de schișe] al lucrării.

-n pregătire: o expoziție cu o nouă generație de pictori clujeni

Cristian Pogăcean e prezent cu două lucrări: sculpturile *Modernist Birdhouse* [i teribila *Lead*. Aceasta din urmă, din 2006, constă într-un coif militar, din fier, postat pe un soclu. Coiful are exact greutatea necesară pentru ca, odată pus pe cap, să rupă gîtul curajosului.

Mircea Cantor a scris *Cer variabil cu fum de lumînare* pe tavanul galeriei, iar Victor Man a realizat, la rîndul său, o instalație special pentru *Berlin Show # 1*. Instalația, fără nume, alătură o încăpere galben-oranj de „we die”, scris de mîncu litere de neon [i o imagine indigo serigrafiată cu „everywoman” miss la mare, la soare, cuprinzînd apusul în culul palmei. Ideea ar fi ca privitorul să reziste cît mai mult în mijlocul instalației pînă cînd pixelii violeți, propria reflectare [i fraza incandescentă s' conducă la o continuare a acesteia din urmă într-un sens, sau altul, sau altul.

Expoziția mai cuprinde trei picturi semnate de (urban Savu (*Parking, Dystopian Landscape* [i *Manastur Bridge 2*, toate tratate via pictură figurativ-realistă: realități de tipul [vrani dislocați] la ora mîncînd totuși pe un cîmp în apropierea unor combinate, puțiii din spatele blocurilor, prostituția [a.], trei instalații de Navid Nuur (printre care *reblue* [i *Broken concept*], video-ul *Calle della Morte* de Cristi Rusu (camera insistă nd obsesiv pe un nume de stradă, aparent din Veneția, pînă cînd mîna care filmează începe să tremure de oboseală), *Snowflake* de Miklos Onucsan, două lucrări ale Gabrielei Vanga, video-ul *Trei culori* de Istvan Laszlo [i pictura *Christmas Eve* a lui Adi Ghenie.

Ghenie amestecă pictura renascentistă nord-europeană cu referințe puternice culturale sau istorice din perioade traumatizante ale Europei, cîrora le suprapune propria istorie, nefiind clar, de cele mai multe ori, dacă trecutul tulbură prezentul sau e deranjat de acesta.

Pictura expusă la Plan B Berlin reprezintă în colțul din dreapta două siluete masculine – una uitîndu-se la televizor [i alta spîndu-și pîrul într-un lighean, iar în centru – scena nașterii pruncului Iisus abia ghicit, alcătuit din siluete blurate. Personajele lui Ghenie sînt cel mai

Expoziția *Berlin Show # 1* l are drept curator pe Mihai Pop

adesea fără trăsături vizibile, suprasaturate de lumină, blurate sau reprezentate din spate. Am avut odată un vis în care se făcea că, dacă mi[cam capul prea brusc la dreapta sau la stînga, realitatea înconjurătoare dispărea (se ardea, se făcea roz sau verde fosforescent) ca o imagine pentru care nu aveam codurile potrivite [i tiam că dac m' concentrez, atunci pot reveni la imaginea realității pe care o împarteam cu ceilalți. Cam așa se simte lucrarea lui Ghenie.

Dar dincolo de lucrarea expusă, lipit de galerie, se află atelierul lui Ghenie. [i dincolo de atelierul [i de arta lui Adi Ghenie este Adrian Ghenie, un veritabil personaj, un „raconteur entertaining” pentru curatoarea britanică Jane Neal, de [i el insistă să se prezinte ca „specialist în cosmetică mortuară”. Pe scurt ([i pentru cunosători), un CMI (Cornel Mihai Ionescu) contemporan, de 31 de ani, mbrăcat în piele [i cu mustați.

Plan B s-a remarcat în 2006, la Zurich, cu expoziția *Cluj Connection*, curator Jane Neal. Tot ea pregătete pentru sfîrit de septembrie o expoziție cu o nouă generație de pictori clujeni, la Plan B, Cluj.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Zoi, 11 SEPTEMBRIE:

Ei, A MAI FOST IERI SFÎRȘITUL LUMII? CĂ MARTI AM TRAS O BĂUTĂ CA DE SFÎRȘITUL LUMII, IAR MIERCURI AM DORMIT TOATĂ ZIUA!

VIOLETA GORGOS, AUTOAREA „RACORDULUI” SEX ÎN URSS:

Un film cu marșuri militare ca fundal sonor nu mai are nimic erotic în el

Violeta Gorgos a câștigat în urmă cu o săptămână Marele Premiu al Festivalului Simfest, destinat producțiilor televiziunilor locale, cu *Sex în URSS*, un eseu cinematografic ce face parte din seria „Racorduri” difuzată de TVR la [i]. Juriul festivalului a motivat decizia de a premia această producție: „Autoarea a folosit drept pretext o expoziție de artă plastică intitulată *Erotica*, pentru a ajunge în final la o creație plină de umor, cu o imagine rafinată, care a jănit trează atenția juriului ca un film de acțiune”, se arată în motivație. Din această toamnă, „Racordurile” vor putea fi urmărite pe noul canal național al Televiziunii Române, TVR 3.

Interviu realizat de
George Onofrei

Descrie-mi, te rog, pentru început, seria de eseuri „Racorduri” pe care o realizezi. E un produs destul de îndrăzneț pentru ce

se difuzează azi la televiziune [i]. În același timp, foarte personal. Cum ai ajuns să realizezi?

Nu este tocmai un format de televiziune. Vine mai curând din film... Să spui povestea prin imagini [i] să nu acoperi cu imagini un text purtător de poveste. -ndrăzneț ori nu, e pariul meu câștigat la TVR la [i]. Dacă echipa de filmare cu care lucrez înțelege ideile mele [i] rezonază cu mine, iar editorii de montaj p[er]trund [i] ei sensul mesajului meu, înseamnă că [i] lor le place. Ce poate fi mai valoros decât să provoaci celor de lângă tine bucurii fără nicio împănare. De [i] la început erau cumva circumspecți (vezi tu, am venit de la Chișinău), azi [i] tu ai început să creștă în mine. [i] [i] ei mei stimulează creația, nu numai în

baza aprecierilor juriilor de la festivaluri, iar eu le fac așa cum am învățat [i] cum le simt, fără să-mi impun altceva decât limite de timp (ore de filmări, spațiu de montaj, minute de emisie). [i] chiar „foarte personale” fiind, așa cum zici tu, Vasile Arhire, directorul TVR la [i], a reușit să le facă loc în grila de emisie a noului canal național TVR 3. Sper ca telespectatorii să bifeze emisiunea „Racorduri” printre cele favorite.

avut Tajii noștri la fel de mult succes în fața juriului?

Despre textul lui Mihail Vakulovski... încă de la prima lectură am simțit că e aproape povestea, încă mi s-a părut firesc să o filmez. Am mers cu echipa o zi întreagă prin pădurea de la Dobrovă pentru a găsi expresii în coaja unui copac, în cioturile lui, în culoarea frunzelor, în desigur ori poezie. O poezie despre oameni fără nici o prezență umană în cadru... De ce am optat pentru *Sex în URSS* de Vasile Ernu pentru festival? Poate pentru că are un titlu mai speculativ... Pentru mine, am îndouă sănt la fel de adevărate. [i] aici am folosit altceva decât se aștepta publicul spectator. Un film cu un asemenea titlu, având marșuri militare ca fundal sonor, nu mai are nimic erotic în el. Că despre juriul [i] aprecieri (care oricum au o doză de subiectivitate de fiecare dată) vom vedea în favoarea creștă se va înclina balanța la următorul festival la care am îndouă au trecut presecțiile, fiind incluse în programul de concurs. Din păcate, genul acesta de expuneri televizate nu-[i] găsește locul la prea multe festivaluri, situându-se undeva între ficțiune și documentar. Un eseu cinematografic poate fi acceptat doar în contextul unor manifestări de video art...

-n seria „Racorduri” pictura este omniprezentă. Pui în mijloc, prin intermediul televiziunii, o artă care este, prin definiție, statică. A fost un pariu?

A fost ca un respiro pentru mine. La Chișinău am făcut timp de 10 ani videoclipuri. Aveam obsesia clișeeilor. [i] trebuia să fac altceva. Am evitat să filmăm artiști plastici [i] am încercat să facem chipuri de autori pe care le întrezăream în creația lor. Necunoscându-i personal, uneori [i] descopeream atunci când mi dădeau telefon să-mi spună că e bine și am înțeles. Așa se face că breasla asta m-a acceptat mai repede, oferindu-se drept „model” pentru căutările mele. Poate [i] din simplul motiv că imaginea [i] pictura au același limbaj de exprimare nonverbal. Dar „Racordurile” nu se limitează doar la spațiul spiritual pe care ni-l oferă galeriile de artă. Am filmat la Cimitirul Eternitatea, am mers cu niște texte de Emil Brumaru la Baia Turcească, l-am urmat pe Ticu Pucașu spunând poezii japoneze prin [i]că... [i] cine [i] tie ce va mai fi.

Ai urmat Liceul de muzică, Facultatea de Litere, Facultatea de Regie [i] Film, apoi Academia de [i] [i] Teoriei Artei, Secția Artă Cinematografică – televiziunea. Evoluția aceasta (de la muzică la literă spre vizual) a fost premeditată? [i] ai stabilit aceste etape de educație pentru a ajunge să faci film de televiziune?

Nu. Tocmai, am făcut totul invers decât mi propuneam. -n copilărie desenam [i]

De ce ai ales să concurezi cu *Sex în URSS* la Simfest? Sigur, e doar opinia mea, ns din seria de 6 „Racorduri” pe care am văzut-o, Tajii noștri, după poemul lui Mihail Vakulovski, reușește să fie cel mai puternic. Ar fi

DE LA BIG BANG LA MARELE F-S

Bosoane, probleme, m\?!

Apocalipsa a trecut pe lângă noi cu viteza unei coloane oficiale [i] cu slănele date la maximum. Coloana oficială s-a deplasat prin tunelul de la Geneva precum premierul român pe motocicletă, cu jdemii de gură-cască tremurând pe marginea [an]ului. -ncercând să [i] explice de ce nu am căzut în canalul plin cu antimaterie, un prieten mi-a marturisit că singura explicație la care a putut ajunge e că lucrul acesta se datorează unora dintre cei 100 de români care lucrează la marele proiect: se va fi

într-un mplant sigur ca unul dintre aceștia să fi montat greșit sau să fi furat o piuliță din „tunelul groazei”.

-n timp ce intelighenția multiculturală reunită în Elveția se chinuia să lucreze în tot acest vacarm, fără să calculeze pentru găsirea bosonului Higgs, intelighențele românești de prime-timp [i] luaseră aerul lui Higgs, anunțând, cu sunete ascuțite de flăcăr, sfârșitul lumii. Unii voiau să ciocnească fascicule luminoase la viteze foarte mari, ceilalți se apucaseră de ciocnit logica [i]

[i] [i] [i] de toți pereții. Unii se chinuiau să descompună protoni, ceilalți se dădeau de ceasul morții să fractureze rațiunea. Două modele experimentale, din două lumi diferite.

-ntr-un puseu de duioșie nemai năvălit, politicienii conservatori s-au transformat în protoni cu lupă [i] cercetăți de guri negre. Nimeni nu le-a spus nici lor, nici celorlalți entuziaștii vestitori ai cataclismelor provocate de [i] [i] [i], că tot niște nenorocii de cercetători cum sânt cei care, astăzi, le dau lor

spaima [i] spasme, au contribuit, în nebulnia lor de Frankenstein, la invențiile lumii moderne. Nu cred că le-a zis cineva că acest sfârșit al lumii prevestit de ei s-ar fi putut produce în alte milioane de situații experimentale; să se fi născut în urmă cu o sută de ani, conservatorii români de astăzi ar fi contribuit, din plin, la neînțelegerea televizorului: ar fi fost strălucii vânători de electroni, iar în zilele noastre, lupta lor ar fi inspirat războiul de gherilă dus împotriva protonilor.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

De-abia rezultatul acesta ar fi fost, pentru această categorie de militanți, adevăratul sfârșit al lumii: dispariția canalelor de comunicare în masă. Monitorizând gurile negre de la Geneva, ei au uitat de gurile negre existente deja în spațiul terestru al patriei: de exemplu, au ignorat antimateria din gropile de pe drumuri, cu materia aferentă din conturile bancare: au ignorat hăul negru din buzunarele unor români, care nu [i] m[ă]n[ă]ncă de tot doar pentru că li se furnizează, cu

[i] rita, materie de către rudele din strălătațe. Mult mai serioși, oamenii de [i] [i] au încercat să explice că nu sânt cavaleri „mbrăcați în negru, dar ei nu au luat un calcul o realitate care [i] ne de clasică fizică a bunului-simț: p[er]m[isi]onul nu se prăbușește într-o gaură neagră pentru că suma maselor profilor echilibrează, întotdeauna, suma maselor oamenilor inteligenți. Cum ar zice ei, e o problemă de antimaterie [i] materie.

Mani Gutau: „Vreau să te rog ceva. Rămîi mut, te rog. Nu vorbi doar de dragul vorbei. Pay your dues. Respect\~]i prietenul. G\se[te un drum, un sens prin care să poți vorbi din nou”.

ARTISTUL ASOCIAT

- S\pt\m\na 1 – Interviu
- S\pt\m\na 2 – Text de autor
- S\pt\m\na 3 – Criticii despre...
- S\pt\m\na 4 – Colegii de breasl\ despre...

septembrie – URMA

„Suplimentul de cultură” a lansat campania „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației.

» AUGUST: Artistul vizual MATEI BEJENARU. El nu expune, el propune. Matei Bejenaru face critică socială în detrimentul capitalizării opere. A inventat o instituție, Bienala „Periferic”. E post-estetic și interdisciplinar. Matei Bejenaru e inventatorul de identități sociale. Matei Bejenaru e o excepție. Coordonatorul lunii: Constantin Vic.

» OCTOMBRIE: MIHAI MIHALCEA nu are morgia directorilor de instituții din România. Poartă blugi și nu folosește stereotipurile funcționarilor culturali. A reușit să facă din Centrul Național al Dansului, al cărui director este, un spațiu conectat la arta contemporană internațională. Coordonatorul lunii: Mihaela Michailov.

Cine iubește [i] lasă

Între-o bună zi și se propune să scrii un text. Despre orice, oricum, numai să conștientizezi semnătura ta. Prin urmare, o poveste de așezat cuminte în pagină pentru cei din jurul meu.

Mani Gutau

Să presupunem că ești un tânăr artist, muzicant, cântăutor, alege denumirea care îți se pare cea mai potrivită, [i] toate piesele de joc sînt așezate în favoarea ta. Cîși pentru mii de oameni, ești apreciat [i] cunoscut pentru muzica pe care o faci cu plăcere, fără compromisuri, ai visuri mari, nici o uși nu pare de nedeschis, te amuză cîți de ușor pare de trecut obstacolul descris drept imposibil de parteneri ocazionali de cîștorie, te ntristezi puțin cînd afli că de fapt nu au încercat niciodată să [i] depășească situațiile dificile, [i] te arunci [i] mai tare cu capul în toate gardurile urte, gri [i] cenușii care nu au ce căuta în lumea ta plină de culoare, pe care tu, tînr [i]

neliniștit, o vezi ca nimeni altul. Scenă după scenă, club după club, un lucru creșterea de la o zi la alta sub privirea ta bucură, ești pe drumul cel bun, nu trebuie să pleci nicăieri, poți să rămîi, și-ai găsit în sfîrșit un colț de lume unde totul pare posibil [i] nimic nu te poate convinge să pierzi.

[i] ntr-o bună zi, ntr-o dimineață friguroasă de februarie, bum-bang-crash, se duce dracului partida de [ah. Pa tur, adio regin, uite că au oboșit [i] cîștii [i] rămîi cu nebulii [i] pionii.

Piesețe tale de rezistență se predau una după alta, regina ta nobilă [i] pricepută la toate se arată a fi de fapt o drăgulă damă de companie, dispusă să împartă doar momentele plăcute, turele încep să [i] ceară remunerații absurde pentru mutări sinucigă, [i] cavaleria ta de primă linie se dovedește a fi o turmă de ponei suprași ce nu [i] au primit zăhrelul cubic. Prin urmare, auto [ah-mat, [i] o partidă pe care o credeași că [i] țigă se transformă brusc în coșmarul experienței tale de jucător mpătimit. [i] dezastrul continuă. Inimaginabilul se ntmplă, [i] ncepi nctet, nctul sî constajii adevărate pierderi ale jocului pierdut. O partidă de [ah pierdută nu ar fi o problemă, poți piesele pe tablă [i] o ieși

de la capăt. Problema e că înainte de toate [i] place să cîși la chitară. Chitara bate [ahul, de fapt chitara e motivul pentru care joci [ah. [i] dintr-un motiv sau altul, poate prea multe mutări, de silă sau dezamăgire, de treci codrii de aramă, în fața chitarei tale devii mut [i] plictisit. O ieși în brațe, era atât de simplu, obișnuiași să [i] vorbești pe nteles, să [i] povestești lucruri, amintiri [i] ntmplări [i] totuși astăzi parcă, parcă nu ești în chef de conversație.

Te liniștești, [i] spui că e în regulă, se mai ntmplă, o să [i] treacă supărarea, o să [i] vorbești mîine. Dar mîine tîcere e [i] mai grea, nu mai vrei să scoți o vorbă. [i] nctet, nctet, de la o zi la alta, după ncercări prelungite de conversație ca pe vremuri, te hotărîți să lași în plata Domnului, să stea în cutia ei pînă cînd o să [i] vină minjile la cap.

~]i iubești chitara. [i] [tii că nu mai e nimic de spus

Ceva lipsește, [i] ntr-un mod inexplicabil, nici măcar nu [i] dai seama ce nu e în regulă. Ceva trebuie făcut, te apuci de obiceiuri vechi [i] nvești nraurii noi. Te mbești cri], de cîteva ori, repetat, des, aproape constant, apoi uși [i] mod voit să o mai ieși cu tine în mașină, la mare [i] la munte, aș cum obișnuiași înainte. O nghesuși înghițite, caieca [i] alte jucării pe care le lustruiești conștiințios sub privirea prfuite ale ei, instrumentul tîu preferat.

Poate ar trebui să continui să joci [ah. Te pui din nou pe treabă. De data asta cu negrele. Nu mai joci entuziasat, [i] nu mai riști nimic. Continuă să rămîi calm, chibzuit [i] conștient că pînă [i] cel mai devotat pion poate deveni spontan curv. Ești la control [i] c [i] țigă partidă după partidă cu uși, umilești piesele albe [i] violozii constant fosta regină, pentru că poți [i] pentru că [i] tii că se împiedică singur. Nu e nici o bucurie, c [i] țigă sec [i] ntr-un final, [i] dai seama că [ahul e doar o activitate secundară. Nu [i] va umple golul niciodată, tot corzile [i] rămîi cele mai dragi piese de joc.

Te ntrebi dac nu ai putea să [i] vorbești din nou... Dar e cea mai bună prietenă a ta. Nu ai minjiti-o niciodată, e petecul de cinste, onoare, respect [i] prietenie adevărată rămăse neatins în tine. Să [i] vorbești din nou... mda, ar nsemna să minji cu nerușinare. Pentru că [i] tii că nu mai e nimic de spus.

Cunoștințele comune rămăse în urmă iau poziție [i] nctet, nctet se distanțează, acuză du-te de indolență [i] nepăsare la adresa ei, jumătatea ta.

Snteți [i] unu pentru cel alt, de ce nu scoți în oraș, snt ndată doi ani de cînd nu v-am văzut împreună, ești un mare mgar, singur nu ai nici un farmec, împreună eraj un lucru magic, un lucru frumos. O [i] singur acasă în timp ce tu te mbești seară de seară [i] nu faci nimic, tai frunze la cîini... Dar tu [i] iubești chitara. [i] [tii că nu mai e nimic de spus, acum. Nu vrei să o minji frumos, de [i] probabil nimeni nu ar bga de seamă, adevrul e doar în

tine, de [i] slavă Domnului ești un tip convingător, capabil să nlele aparențele, la urma urmei ai c [i] țigat numeroase partide de [ah oferind la schimb pionii pentru regine.

Prin urmare, rămîi mut. O eviți pe cîți posibil, [i] dai de lucru [i] faci treburi care să te oblige să stai cîți departe de ea. Cînd nu mai e nimic de spus, nu nseamnă n nici un caz că nu mai iubești, [i] tu [i] tii asta mai bine ca oricine. Rămîi mut [i] [tii că e singura modalitate prin care [i] poți respecta prietenul cel mai bun.

Pentru că în fiecare zi aștepti să te ntorci cu o veste nouă [i] chef de vorbă. Nu există ndoi prietenia adevărată, [i] cîți fata cu ochi de ciocolată ce z mbsc tot timpul va fi mama copiilor tîi, [i] cîți ntr-o bună zi vei r de ca un copil fră griji la volanul unui M6 care a fost fcut pentru tine, dar mai ales [i] tii prea bine că [i] lipsește în fiecare zi sunetul cutiei de lemn pe care reușea cu ușurință să o faci să [i] vorbească. [i] tii, trebuie să [i] tii, altfel nu ai avut un prieten adevărat niciodată.

Joacă [ah, spațiu vase...

Vorbim despre tine, care te reglești în aceste rînduri. Hai să nu mai presupunem nimic, pentru că vreau să te rog ceva:

Rămîi mut, te rog. Nu vorbi doar de dragul vorbei. Pay your dues. Respect\~]i prietenul. G\se[te un drum, un sens prin care să poți vorbi din nou. [i] dac nu gsești o uși deschisă, un cuvînt care să fie al tîu, te rog să strează\~]i tîcere, e mai nobil să taci uneori decît să vorbești fără suflet.

Nu există curse [i] ntrecri pentru inimi, [i] nu vor exista niciodată. Nu trebuie să dovedești nimeni nimic [i] nu trebuie să vorbești acum.

Joacă [ah, spațiu vase, servește la masă, angajează-te ofer de taxi, dar te rog nu începe o conversație cu instrumentul tîu dac [i] tii că nu ai nimic de spus. Nu te aglă disperat de o conversație politicoasă, doar pentru a petrece puțin timp împreună.

Aruncă-te în mare, în cap, pierde-te voit sau uită să pierzi, bea ce să uși [i] apoi uită să bei, n orice crezi de cuvîin] să [i] c [i] țigă amintiri [i] ntmplări pe care să [i] dorești mai apoi cu adevărat să le mpari în compania unui pahar de vin roșu. Nu inventa povești, nu vor fi niciodată ale tale, nu căuta cuvinte ce nu se vor spuse.

Rămîi mut, te rog. [i] așteaptă în liniște ca ntr-o bună zi, pe o plajă pustie, poate chiar în Vama Veche, sau ntr-o grădină pierdută pe dealurile Clujului, să poți vorbi din nou. Pentru a te uita liniștit în ochii prietenului tîu, [i] tii că nu l-ai minjiti niciodată.

Nu [i] cere nimeni să renunți. Să fii sincer [i] să [i] respicți pasiunea e firesc, nu o nfrîngere.

Rămîi mut, [i] dac în acest moment vorbești, de [i] ar trebui să te bucuri de liniște, te rog nu mai agita corzile. Dis-trugi o prietenie fragilă [i] sensibilă care, odată luată în bătăie de joc, rămăne o simplă relație de amicitie.

Respect\~]i prietenul.

TEATRUL ANDREI MUREȘANU
Sfântu Gheorghe

ÎNȚĂLNIREA TEATRALĂ

TAM PERE

EDITIA a II-a

11. SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

16 - 30. szeptember

1 szeptember 2008

GIANINA CĂRBUNARIU – BODÓ VIKTOR

Finanțatori: Consiliul Local Sfântu Gheorghe, Consiliul Județean Covasna, Ministerul Culturii și Cultelor

Sponsori principali: xerox, cova print

Sponsori: Dorel - Bistrița, Sugars, R, COPY, tricomserv, Rea, BASTON, COSYS, OREX, TRANSPED

Parteneri media: TVR CULTURAL, Suplimentul de CULTURA, Cotidianul, TVR CLUJ, Radio România Cultural, OBSERVATORUL CULTURAL, Observatorul, PORTO

„Eu cred că acest manual de istorie nu a fost făcut pentru că nimeni, atât la nivel guvernamental, cât și la nivelul societății civile, nu [i-a] asumat de fapt această misiune. [i] cred că este important de spus acest lucru.”

O FALS | PARALEL | -NTRE MANUALUL O ISTORIE A COMUNISMULUI DIN ROMÂNIA

„Acest manual nu s-a condamnat comunist

Interviu cu Raluca Groseanu, șef al Serviciului documentare cercetare din cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România

de ministere, fiind o programă mai bună din perspectiva faptului că acest curs era structurat pe teme, [i] nu din punct de vedere cronologic. În momentul în care cei doi profesori au venit la noi cu programele respective, Institutul a făcut demersuri pe lângă Ministerul Educației pentru a le lua în serios, [i] astfel MEC le-a aprobat într-un timp destul de scurt. De exemplu, programa pentru Istoria Holocaustului a stat doi ani la ministere, în timp ce programa pentru Istoria Comunismului a fost adoptată [în același timp]. După aceasta, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România (IICCR) a creat o echipă, care [i] cuprinde pe cei doi profesori, [i] în același timp a cooptat doi membri ai Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste, practic manualul fiind asumat în acest fel [i] de coordonatorul Comisiei, Dorin Dobrințu, care este autor al manualului.

Credeti că este prea timpurie sau prea târzie apariția unui astfel de manual pentru elevi? Vă adresez această întrebare în contextul unui studiu recent care arată că un procent mare dintre tineri consideră că perioada comunistă a fost una mai bună decât cea pe care o trăiesc în prezent [i], mai mult, că o mare parte ar putea aduce jara pe călea cea bună.

Eu consider că acest manual ar fi putut să fie editat mai devreme, nu a avut însă cine să-l facă. Iar Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului l-a făcut [i] a insistat la Ministerul Educației să adopte programa unui curs opțional de istoria comunismului într-un timp record. Cred că este un moment oportun pentru apariția manualului, pentru că astăzi avem numeroase surse care să poată susține argumentele autorilor. De asemenea, cred că este foarte important din perspectiva unui spirit civic care trebuie dezvoltat în rândul elevilor.

Ar fi putut profesorii de istorie să elaboreze un astfel de manual?

În primul rând trebuie spus că manualul este elaborat de [ase] persoane, dintre care patru sînt cercetători [i] doi sînt profesorii de istorie care au propus Ministerului Educației [i] Cercetării (MEC) programele pe baza cărora s-a făcut proiectul. Practic, niște cercetători nu ar fi putut de unii singuri să realizeze un astfel de manual, suportul profesoral fiind important pentru modul în care este construit el din perspectivă didactică.

Ați putea puncta etapele apariției sale?

Prima programă care a fost propusă MEC [i] aparține profesorului Sorin Andreescu, care este [i] el autor al manualului. A fost apoi propusă programa de către profesorul Mihai Stamatescu, care a fost [i] ea adoptată

Statutul disciplinelor opționale în România nu este unul foarte bun. De multe ori, acestea nu sînt la alegerea elevilor, ci a direcțiunii școlilor. Directorii, din nevoia de a completa norma profesorilor, dictează practic care vor fi disciplinele „opționale”. Cît succes credeți că veți avea cu orele despre istoria comunismului?

Eu cred că mai ales în liceele de filologie cursul are [anse] foarte mari de a fi adoptat, în primul rând pentru că există numeroși profesori de istorie care doresc să-și completeze orele. [i] mai cred că, prin publicitatea pe care Institutul vrea să o facă acestui curs de istorie, elevii [i] vor fi interesați [i] vor putea să vină cu inițiativa către profesor. Institutul are [i] numeroase alte programe extrașcolare referitoare la comunism, cum ar fi un concurs pe teme de comunism cu premii destul de mari, [i] coli de vară destinate liceenilor – [i] cred că toate aceste lucruri coroborate pot să ducă la un interes destul de mare pentru programa de istoria comunismului.

Au fost tot felul de reacții ale presei în ultima vreme. „Cotidianul”, de exemplu, vă acuză că ați elaborat un manual poate mult prea blînd nu a anumite personaje precum Adrian Păunescu sau Ion Iliescu, că faceți o analiză mult prea blîndă în comparație cu Raportul Comisiei Tismăneanu. Cum priviți această paralelă care s-a făcut între manual [i] raport?

Cred că din start paralela este greșită. În primul rând, Raportul Tismăneanu a fost elaborat cu scopul de a oferi președinției României un document pe baza căruia să se condamne comunismul. Un manual de istoria comunismului este cu totul altceva. Un manual nu are dreptul să condamne, ci trebuie să stimuleze o gândire critică, trebuie să arate lucrurile din mai multe perspective [i], așa cum am repetat, nu este versiunea oficială asupra comunismului. Manualul se numește *O istorie a comunismului din România*, ceea ce înseamnă că este viziunea noastră, a autorilor; există sistemul de manuale alternative în România, cineva care consideră că ar trebui tratat comunismul dintr-o altă perspectivă poate foarte bine să propună un nou manual. Oricum, referitor la faptul că anumite personaje precum Ion Iliescu, Vadim Tudor sau Adrian Păunescu nu sînt tratate la fel de mult cum sînt tratate în Raportul Tismăneanu, pot spune că, în primul rând, Raportul Comisiei Prezidențiale este o lucrare de 600 de pagini, iar manualul nostru are 190 de pagini, iar rolul pe care l-au avut Adrian Păunescu sau Vadim Tudor în istoria comunismului românesc nu este

3 PARTIDUL COMUNIST ROMÂN (1948-1989)

3.1. Scurt istoric al PCR

Într-un manual de istorie din perioada comunistă, editat de academicianul Mihail Roller, erau precizate următoarele:

„ Conferința Națională a ridicat cu acuitate problema partidului unic al clasei muncitoare. [...] Partidul Comunist Român a conceput înțelegerea Partidului Unic Muncitoresc, nu ca pe o sinteză mecanică, ci ca pe o unificare politică și organizatorică, pe bazele principiilor marxist-leniniste, în urma unei acțiuni de lămurire ideologică și a înfrățirii unei depline unități de acțiune. Acțiunea de lămurire doborîse pe baza hotărîrii Conferinței PCR a influențat elementele cinstele din rândurile social-democrației.”

Sintagmele subliniate de noi reprezintă termenii ideologici și de acțiune în care a debutat istoria PCR la sfîrșitul anilor '40: **acuitatea** indică nevoia unei acțiuni tăioase, violentă chiar; **lămurirea ideologică** = manipulare prin propagandă; **elementele cinstele** = procomunisti; **marxist-leninismul** este ideologia unică sub semnul căreia se alina Partidul Comunist.

Regimul comunist din România s-a bazat, așadar, pe eliminarea pluralismului politic și pe consolidarea unui partid unic de masă, conceput și definit ca forță conducătoare a statului. În vara anului 1947, Partidul Național-Liberal și Partidul Național-Tărănesc au fost desființate și interzise. Ulterior, în februarie 1948, PCR a fuzionat cu aripa procomunistă a Partidului Social Democrat, formînd Partidul Muncitoresc Român (PMR). În conformitate cu modelul sovietic și sub conducerea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, comunistii și-au asumat rolul de forță politică conducătoare a întregii societăți, iar Constituția din 1952 și 1965 nu confirmă sistemul politic cu partid unic.

Legalitatea existenței altor formațiuni politice, diferite și independent de comunisti, a facilitat PMR-ului exercitarea unui control strict asupra instituțiilor-cheie ale societății, în toate domeniile de activitate: politic, economic, social și cultural. Acest lucru a fost posibil, pe de o parte, prin utilizarea violenței și, pe de altă parte, prin crearea **nomenclaturii** (dicționar) și prin lărgirea numărului de membri ai partidului.

Gheorghe Gheorghiu-Dej, liderul Partidului Muncitoresc Român între 1948 și 1965, sculându-se în stilul comunist al anilor '50.

Primele pagini ale capitoului ce prezintă istoria Partidului Comunist Român între anii 1948 și 1989

absolut deloc comparabil cu rolurile pe care le-au avut, de exemplu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Leonte Răutu, Teohari Georgescu, Nicolae Ceaușescu, Iulian Vlad, Alexandru Drăghici. Prin urmare, prezența lor în manual nu putea să fie decât foarte mică în comparație cu prezența altor figuri ale comunismului românesc. Vreau totuși să semnaliez faptul că Adrian Păunescu este prezent în manual într-un capitol despre monopolul ideologic, unde este prezentat în ojezie a lui – în care face cultul personalității [i] [i] apologia regimului comunist. De asemenea, se spune că a fost liderul Cenuclului Flacăra, a transformat cultul personalității în forme aberante, dar că a produs totuși o emulație artistică la un moment dat.

Există riscul ca tinerii să [n]jleagă c Păunescu a girat muzica bună, iar Iliescu a fost un critic al regimului?

Nu [tiu] dacă acest lucru trebuie luat în ideea de risc. Despre Ion Iliescu nu se spune că a fost un critic al regimului, ci că a fost marginalizat de Nicolae Ceaușescu. Se spune însă despre Ion Iliescu că a fost una dintre personalitățile care l-au ajutat pe Ceaușescu în înlocuirea elitei deștate. Există un mic portret al domnului Ion Iliescu în care se spune că a fost membru suplent al Comitetului Politic Executiv. După ce elevii au parcurs 11 lecții în care discutăm despre represiune, despre monopol ideologic, despre alimentație rațională, despre politică demografică restrictivă, despre Securitate [i] rolul coercitiv al partidului în societatea românească, cred că un elev de 18-19 ani poate să [n]jleagă foarte bine că a fost membru al Comitetului Politic Executiv înseamnă de fapt a gestiona toate aceste politici nedemocratice [i] totalitare ale regimului. Nu se [n]jleagă nicivier din manual că Ion Iliescu ar fi fost un disident, [i] nici un caz. A fost [ns] o persoană marginalizată de Nicolae Ceaușescu în anii '70.

O altă critică apărută de această dată în emisiunea „Fețele cotidianului” de la Realitatea TV a fost aceea că viziunea emisiunilor TVR de pe DVD-ul care [ns]olește manualul ar putea avea un efect pervers asupra elevilor. -n vreme ce televiziunea din zilele noastre prezintă numai mizerie, Tejezurulul prezenta oameni degajați, în costume, care aveau o treabă foarte serioasă, [i]

ANDREI MURARU

„Am văzut deja comentarii în presă, unii consideră că acest master e unul de nișă, că el acoperă o parte foarte mică din curriculum. Ne-am dorit ca acesta să fie unul de specializare. Dacă e considerat exotic...”

UN RAPORTUL TISM NEANU

propune manualul

...este foarte clar că acești copii nu au acces la informație. Manualul exact asta încearcă să facă, să resusciteze memoria fostului regim (și să pună în dezbatere ce s-a întâmplat în istoria recentă a României. Cred că din acest punct de vedere este foarte important că manualul apare, că acest curs poate să intre în coli. (și s'nt convins că după parcurgerea lui foarte multe din opiniile care există astăzi referitoare la regimul comunist vor fi schimbate în rândul tinerilor.

Foarte multe dintre materialele pe care le-ai folosit în manual s'nt extrase din activitatea din ultimii ani a Institutului. În urmă cu cinci ani ar fi putut exista acest manual, ar fi putut el oferi o viziune asupra acelei perioade?

Eu cred că da. S'nt într-adevăr multe surse care provin din publicațiile Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România, dar în același timp s'nt foarte multe surse care provin din „Scnteia”, din documente de partid, din analize istorice care au fost publicate undeva la sfârșitul anilor '90 sau la începutul anilor 2000. Eu cred că acest manual de istorie nu a fost făcut p'n acum pentru că nimeni, at' la nivel guvernamental, c't [la nivelul societății] civile, nu [i-a] asumat de fapt această misiune. (și cred că este important de spus acest lucru.

Care a fost rolul referenților în cazul acestui manual? Au existat discuții între autori, între cei care au scris propriu-zis manualul, au fost adugate nuanțe de către referenți?

Au fost anumite cazuri în care referenții, precum [și membrii comisiei de evaluare de la MEC au făcut observații pertinente asupra manualului. Erau în primul rând observații de nuanță], [și nu legate de structură sau de abordări importante. Dar au fost totuși nuanțe care au fost introduse în manual.

-mi puteți oferi un exemplu concret?

De exemplu, la capitolul despre politica externă, ni s-a atras atenția că ar fi bine totuși să subliniem care a fost contextul internațional [și care au fost interesele Moscovei în retragerea trupelor sovietice din 1958. Astfel, am introdus un citat destul de mare care oferă explicații despre contextul internațional [și despre cum a fost posibilă această retragere din perspectiva relațiilor internaționale din acea perioadă].

Interviuri realizate de George Onofrei

PRIMUL MASTER DESPRE COMUNISM DIN ROMÂNIA

...premier pentru România, începând cu anul universitar 2008-2009, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România [și Facultatea de Istorie a Universității „Al.I. Cuza” Iași organizează programul de master intitulat „Istoria comunismului românesc”. Masterul dispune de 9 locuri finanțate de la bugetul de stat [și 30 de locuri cu taxă. Cursanții vor beneficia de o sală multimedia pentru aplicațiile practice privind istoria comunismului, o bibliotecă [și o sală de studiu. Lectorii masterului vor fi istorici [și politologi renumiți] pentru activitatea lor, membri ai conducerii Institutului, profesori universitari, cercetători cunoscuți în domeniu. Programul de master va funcționa sub egida Centrului de Studii asupra Comunismului [și Postcomunismului, înființat printr-un protocol de colaborare încheiat între IICCR [și Facultatea de Istorie.

A doua sesiune de selecție a candidaților se desfășoară după următorul calendar: 8-14 septembrie 2008 – a doua perioadă de înscriere; 15-17 septembrie 2008 – selecția candidaților [și afișarea rezultatelor. Concursul este unul de dosare: 50% – media aritmetică a anilor de studiu, 50% – nota examenului de licență. Taxa anuală de [colarizare este de 2.000 RON/an, iar taxa de înscriere: 120 RON.

Discipline studiate: Socialismul secolului al XIX-lea [și mișcarea de stângă din România p'n la primul război mondial • Teoria [și practica puterii comuniste. Cazul Rusiei sovietice/URSS • Comunismul în Balcani [și în Europa Centrală • Partidul Comunist [și istoria politică a României după 1945 • Societate [și economie în România comunistă • Controlul social. Propagandă [și organizații de masă • Educație [și învățământ

România anilor 1945-1989 • Viața cotidiană în comunism • O introducere în antropologia politică a comunismului • Miturile comunismului românesc • Contestare [și represiune în România, 1945-1989 • Securitatea [și teroarea în România • Prăbușirea unui sistem. Statele Europene de Est în postcomunism • Anticomunismul postcomunist • Justiția de tranziție [și problema comunismului.

„ESTE UN MASTER EXOTIC PENTRU CĂ E PRIMUL ÎN SINGURUL DE ACEST FEL”

Interviuri cu Andrei Muraru, șef al Serviciului de Investigare a Crimelor Comunismului în România

S'ntem în perioada celei de-a doua sesiuni de înscriere. Căți studenți înscriși au fost în prima?

Am avut 11 locuri finanțate de la buget [și 30 cu taxă [și avem 22 de cursanți înscriși p'n acum doar în sesiunea din vară. Sperăm ca [și celelalte locuri, numai cu taxă] să fie acoperite. Cu alte cuvinte, din 41 de locuri, 22 au fost ocupate.

Aveți o strategie de multiplicare a acestor masteri [și în cadrul altor facultăți]?

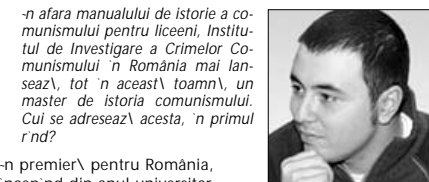
Ne-am dorit ca prima universitate care să găzduiască acest program de master să fie cea de la Iași. [și tim că cei de la Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca [și-au manifestat interesul să organizeze un astfel de program, s'ntem în discuții pentru a rezolva o serie de chestiuni administrative. Cu universitatea [și-am] avem încheiat un protocol de colaborare în cadrul toamnei anului 2006.

Vă așteptați ca masterul inițiat de IICCR să fie considerat mai degrabă unul exotic în contextul mediului universitar de la noi?

Am văzut deja comentarii în presă, unii consideră că acest master e unul de nișă, că el acoperă o parte foarte mică din curriculum. Ne-am dorit ca acesta să fie unul de specializare. Dacă e considerat exotic... Probabil că este, într-un fel, dar din punctul de vedere al faptului că e unul dintre puținele cursuri despre comunism în cadrul facultăților din România. Sperăm însă că vom reuși să impunem cu ajutorul profesorilor pe care îi avem, de la Iași [și-a] aminti pe Alexandru-Florin Platon, Lucian Leuștean, Adrian Ciolfănc, Dorin Dobrinu, apoi Marius Oprea, Ștefrel Olaru, Daniel Barbu de la Universitatea București, Alexandra Ionescu... Sperăm ca acești lectori să atragă pe cursanți, care să l' considere un program de specializare, iar nu unul exotic. E exotic pentru că e primul [și singurul.

La oportunități profesionale, pe site-ul IICCR scrie – jurnalist, cercetător, muzeograf, analist politic. Nu e un spectru prea larg?

Din contra, cred că e prea restrâns. Dacă o să primim comunismul din perspectiva unei perioade istorice de 50 de ani, o să ne dăm seama că vom reuși să nelegem această perioadă [și să o tratăm în centrele de educație din România, perspectiva este destul de largă pentru o specializare ulterioară.

...afara manualului de istorie a comunismului pentru liceeni, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România mai lansează, tot în această toamnă, un master de istoria comunismului. Cui se adresează acesta, în primul rând?

...premier pentru România, începând din anul universitar 2008-2009, IICCR, în parteneriat cu Facultatea de Istorie de la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, organizează primul master dedicat istoriei comunismului românesc. Avem deja înscriși cursanți care fie s'nt absolvenți de istorie, fie au ncheiat studiile cu ceva ani înainte [și vin acum de la alte specializări – din jurnalism, [și]tiințe politice, avem chiar absolvenți de teologie. Noi ne dorim ca majoritatea celor ce vor frecventa cursurile să fie profesori de istorie de liceu, care să se specializeze în acest domeniu. Dar, aș cum vă spuneam, așteptăm [și] jurnaliști, persoane care să poată lucra mai apoi în institute de cercetare.

Lucrare cu titlul „Informatorul”, realizată în anul 2007 de Cristian Pop, elev în clasa a X-a, Liceul „Nicolae Tonitza” din București

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȘ

Cartea amnată

[tiu c-am mai dat titlul asta de vreo două-trei ori prin reviste, cînd am vorbit despre proiectele scriitoricești începute cu avînt în lăsa de Izbeliște. Cum a trecut multă vreme de atunci [cu puștin] lume citește foile vechi prin bibliotecă, mîgîndesc că pot recicla săptămîna asta, în prag de 15 septembrie. Pentru mine motivul e clar, fiindcă de cînd am început să merg la [coală] pînă azi, zilele de toamnă-vară dintre 7-14 sept. sînt niște goarne blînde, niște trompetele husarului portocalii, care-mi dau stîngerea pentru vacanță [de] delectare pentru început de toamnă. Acum nici nu vreau să spun că ani, în fiecare dimineață de la începutul lui septembrie, aranjam pe covor în piramidă toate cărțile, caietele, penarul, socotitoarea. Apoi le îndesam contra-cronometrul în ghiozdan, iar le scoateam, le înfiram [le priveam minute în] [ir. Mă cuprîndea atunci ceva cu totul neclar, între bucurie și neliniște. Coceam planuri cu „nșfule” [ire] [peste nici zece minute mă cotopea o lenă deznădăduită]. [i tot așa, sus, jos, pînă cînd aruncam tot calabacul de-a valma în dulap [i se făcea ora cinii.

Atunci suna de-adevărat goarna de tablă colorată a lui Lupi, căpetenia noastră. -mi ungeam rapid o bucată de pîine cu untură, presăram peste ea sare [i boia [i ieșeam pe lon Vasi, la adunare. Toată banda avea felii mari cu untură [i boia. Săteam în cerc, hîpîiam [i năințam în miez ca niște hîrcogi, în] sî scoatem un singur cuvînt, în] sî ne clintim, cu ochii crucii la pîine, în timp ce cojile se făceau hamuri pe în] gure urechile noastre. După ce năfulcam, începeam să croim planuri cum să atacăm grădina pînă sînt de la nr. 17 [i pe săpîm nul ei, nenorocitul de criminal, de ho] [i cerșetor Ba]nd, cum să coborîm apoi în fîntînă [i să mergem prin tunelul turcesc, pe sub pîmînt, pînă

dincolo de piață]. Săream gardul, năintam cu greu printre buruieni, nărmă] cu săbii, pistoale [i arcuri, treceam cu inima cînt purice pe în] gă coliba din cartoane a lui Ba]nd [i ajungeam sub căsușă uriașă, în] g fîntînă. Acolo iar făceam planuri pînă ne secua limbile, pînă se nătuneca, pînă era clar că nu sîntem buni de nimic [i ne nătorceam acasă cu coada-ntră picioare. A]a s-a nămplat pînă în toamna lui 1958, spre seară, cînd, sub ochii noștri, fostul mare antreprenor al Timișoarei, J. Baschand, s-a prăvălit ca o pasăre împușcată din vîrfurile căsușii [i s-a zdrobit de pămînt. De-atunci ni-meni n-a mai pus piciorul în grădina pînă sînt.

Nu [tiu de ce, dar [i eu cred uneori că există undeva un plan secret care leagă toate nămplirile de pe pămînt. Cum ar fi sinuciderea lui Baschand sub ochii unor copii de pe strada Ion Vasi din Timișoara [i povestea pe care-am auzit-o ieri, 10 sept. 2008, de la loja, la *srpska citonija*. Ce căutam la biblioteca sîrbească din Plaja Unirii nu-i greu de ghicit, căci de două săptămîni sîm pe urmele lui Danilo Kif, ca să pot scrie prefața la *Criptă*... Dar loja o ia năcet, de demult, ca nătr-o proză [i-mi vorbește despre cum a mers la [coală marele Milof Crnjanski chiar în cămărușele în care stăm noi [i bem nes, despre cum Milo] s-a nămprietenit cu profesorul Berici, de pe cînd am nădoi locuiau în căldirea din curtea bibliotecii, despre cum profesorul s-a aruncat pe geam, de la etajul doi, cînd a aflat în 1916 că unicul fiu i-a murit pe front [i despre cum s-a zdrobit de pavaj, despre cum Crnjanski n-a putut să uite niciodată acea zi, despre cum a scris despre ea [i despre cum Danilo a schițat nătre alte zeci de proiecte de roman, niciodată năcheiate năpovestea asta de demult.

Platon considera că rîsul este slut, este nedemn pentru oamenii responsabili, nobili [i liberi [i că el este periculos pentru societate. nă consecință], trebuie năsat bufonilor, nebunilor, proștilor [i sclavilor.

Pînă] Bisericii vor dezvolta acest concept diabolic, a rîsului sub pretextul că Iisus nu a rîs niciodată [i pentru că el reprimă tot ceea ce se referă la corp [i la plăcere. Acest rigorism va dura nămultă vreme, aproape pînă la Jansen]ti. Numeroși filosofi, precum Descartes [i Hobbes, vor condamna rîsul, fie în general, pentru că reprezintă o pierdere a controlului de sine, fie în]taia de joc, din cauza caracterului său agresiv. Cînt privește rîsul satanic, el [i face apariția în Evul Mediu, apoi la autori precum Baudelaire.

Rîsul poate fi considerat un fenomen cultural, căci el evoluează de la o epocă la alta. nă Evul Mediu, Biserica a condamnat rîsul, căci rîsul intra în contradicție cu rigorile creștinismului. Umberto Eco, în romanul său *Numele trandafirului*, a năncercat să arate felul în care omul medieval, puternic nădoctrinat de Biserică, percepea rîsul. Vorbind despre relația Bisericii cu rîsul în Evul Mediu, Ernst Robert Curtius spune: „Ce atitudine a adoptat biserica față de rîs [i umor? Nu se poate da un răspuns categoric la această năntrebare. Din mărturiile care mi-au fost accesibile rezultă o varietate de concepții care oferă imagini culturale-istorice nu lipsite de farmec”. Idealul antic al demnității este preluat [i de monahismul creștin din Evul Mediu, care i năva] pe credincioși că rîsul este o expresie diavolească, [i nu una naturală], argumentînd prin faptul că Iisus nu a rîs niciodată.

Rîsul medieval va fi celebrat prin Mihail Bahtin, pentru care carnavalul era acceptat de puterile religioase [i politice, în anumite momente [i în locuri rezervate, ca o formă de defulare populară. Rîsul controlat [i cenzurat de Biserica Evului Mediu va lăsa loc, cu timpul, unui altfel de rîs, cel al Renașterii. Rabelais va reînobilă rîsul [i i va acorda un loc aparte în literatură. Pentru Rabelais

rîsul este benefic atîntîndu-l, cînt [i societății, fiind inseparabil de plăcerea de a trăi; Spinoza vede [i el nă rîs o formă de participare la natura divină], dar cel care va asocia rîsul nălepticiunii va fi Nietzsche. Nietzsche va rîde de toți „maestrii care nu-] bat joc de ei nă]ti”.

Rîsul ucide teama

Umberto Eco, pe care Jacques Le Goff îl numește „un istoric scrupuleux”, a năncercat să demonstreze prin *Numele trandafirului* că spiritul raționalist îi are rădăcinile în Evul Mediu. Eco opune acestui raționalism magia, incantațiile, ierburile cu efecte halucino-gene, osuarele, profetiile sau imaginile apocaliptice. El pune cu măiestrie născen], un univers năchis al abajiei, loc al enigmelor [i al secretelor, un Ev Mediu obscur, unde cea mai mare influență o are doar gîndirea lui Toma D'Aquino, unde au loc heretici [i unde începe să se nască spiritul modern.

Marele inamic al rîsului este în romanul lui Eco bătrînul Jorge, pentru care rîsul are rolul de a ucide teama, ceea ce-l conduce pe om la pierderea credinței. nă imensa bibliotecă a mănăstirii, administrată de călugărul Jorge (personaj care l-a avut ca model pe scriitorul Jorge Luis Borges) se păstrează nătr-un loc sigur cea de-a doua carte a *Poeticii* lui Aristotel, cea în care stăgîritul vorbește despre comedie [i despre rîs. Jorge joacă în *Numele trandafirului* rolul marelui cenzor, cel care veghează ca legile bisericești să fie respectate. Călugăr] din mănăstire nu are acces decînt la anumite cărți, care nu le pot provoca rîsul. Evul Mediu a utilizat o gamă variată de cuvinte: nă jurul a doi poli: *risus* (rîsul) [i *derisio* (der derea).

Acțiunea romanului *Numele trandafirului* este proiectată la sfîrșitul anului nătru Domnul 1327, nătr-o epocă de neliniște, de dispute politico-religioase

[i de dezordine. nă această dezordine, năcreată de invazii, episcopi [i călugăr] deveniseră [efii polivalenți] ai unei lumi dezorganizate: ei adăugaseră rolului lor religios [i unul politic, negociînd cu barbarii, sau economic, măpă]vînt alimente [i milostenii, social, ocrotînd pe cei săraci nămpotriva celor puternici, ba chiar militar, organizînd rezistența sau luptă năcu armele spirituale] acolo unde nu mai existau arme materiale. Eco utilizează un adevărat arsenal (vă]jitoare arse pe rug, inchișitori [i soldați], secrete [i enigme, absența oricărui justi]ii rezonabile) pentru a-] introduce cititorul nă imaginarul medieval, nă decurul sumbru [i ostil al Evului Mediu, caracterizat de violență [i de crimă]. nă aceste „timpuri nătunecate”, „un om nă]lept trebuia să g_ndească lucruri aflate nă contradicție nătre ele” [i să aducă nă]lepticiunea nătr-o riguroasă abajie benedictină de pe meleagurile italiene.

Umberto Eco, *Numele trandafirului*, traducere de Florin Chirijescu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 49.50 lei

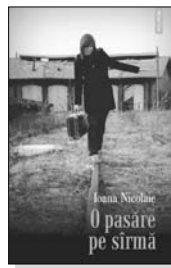
SEMNAL

Radu Pavel Gheo, *Numele mierlei*, 50 de clipturi vesele [i triste, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 296 de pagini, 24.95 lei

Volumul cuprinde 50 de proze scurte, măpă]vînt „cinci pînă] (LP-uri). O parte din povestiri au apărut de-a lungul anilor (nătr-o formă prescurtată sau modificată): nă diverse publicații din România, precum [i nă antologia *oZone friendly* (2002). nă *Numele mierlei* – 50 de clipturi vesele [i triste au fost incluse variantele integrale [i definitive ale textelor.

„Un scriitor stă]lucit, ce va marca o epocă.” (Mircea Iorgulescu)
„O năntrebare: [i]e cineva dacă există vreun site care oferă căr]i], nă format electronic, scris de Radu Pavel Gheo? Indiferent dacă este gratis sau cu bani.” (http://forum.softpedia.com)
„De curînd l-am descoperit pe publicistul Radu Pavel Gheo [i, cu toate că nu sînt năntodeauna de acord cu el, năare cum să nu-mi placă. Citi]i-l, e amuzant: *Adio, adio, patria mea cu din i, cu a din a, Româniile de]tep]i, DEX-ul [i sexul-*.” (http://www.fcsteaua.ro)
„Radu Pavel Gheo rocks! Ultima încercare citită a fost *DEX-ul [i sexul-* o colecție de articole tare mi]to, o recomandă toată lumea.” (http://www.garsonieraluimaruta.ro)

Ioana Nicolaie, *O pasare pe sirmă*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 256 de pagini, 29.95 lei

Sabina Seni, venită din provincie în Capitală odată cu intrarea la facultate, intră în viața studen]te]te, spre a face față unei cavalcade de nămpliri pentru care nu are cum să fie pregătită. {ederea cu chirie la Tanti Norica, prilej de rememori ale vieții din comunism [i de povestiri unecori dramatice, prietenia cu Roxana [i apoi cu Daria, iubirea pentru Eman, care străbate năntreaga poveste, slujbele temporare (manechin de vitrină), colaborarea a unui post de radio, v_n]toare la un fast-food, reprezentantă a unei firme de produse casnice), toate acestea construiesc o năra]iune alertă [i sensibilă nă acela]i timp, care te]ine cu sufletul la gură [i care, mai ales, construiește o frescă a devenirii protagonistei. E]uarea iubirii cu Eman, marca] de diverse semne de parcurs, nu poate decînt să dea rotunjime unei povești care mizează tocmai pe firescul reacțiilor unui om aflat la începutul destinului matur.

Povestea lui Anthony Patch

Cei frumoși {i blestema} este romanul care {i anunș pe Marele *Gatsby*, capodopera lui F. Scott Fitzgerald: aceleași teme, același stil, aceeași înverunare care {i caracterizează pe marele romancier american.

Acțiunea din *Cei frumoși {i blestema}* se petrece în America anilor '20, într-o epocă zbuciumată, a jazzului {i a goanelor după aur. O lume fragilă {i nelătoare, o lume a contrariilor, aflată pe marginea prăpastiei, în care coexistă arta {i prostul gust, cinstea {i demagogia, cumpătarea {i desfrul.

Toate romanele lui Scott Fitzgerald descriu o societate nedreaptă, în care banul va avea întotdeauna ultimul cuvânt de spus. Nimic nu este ceea ce pare. Personajele din *Cei frumoși {i blestema}* ies oarecum din realitate, refugiindu-se într-o lume iluzorie, a visului. Alcoolul {i viața de noapte {i vor transforma pe

» Romanul arată de fapt că educația {i disciplina nu reprezintă totul în viață.

Anthony Patch, personajul principal din romanul lui Fitzgerald, într-un individ „josnic” {i chiar „dezgustător”. După căsătoria nefericită cu Gloria, Anthony va cunoaște degradarea fizică {i morală, care-i va distruge tinerețea. La fel ca în *Falsificatorii de bani*, de André Gide, {i în romanul lui Fitzgerald diavolul pîndește pe la colțuri.

Romanul spune povestea tânărului Anthony Patch, nepotul milionarului Adam Patch {i soțul frumoasei Gloria Gilbert. Absolvent al Universității Harvard, Anthony este un bărbat inteligent, un adevărat esthet, mereu în căutarea celebrității {i care {i dorește o viață de lux, extravagantă, pe banii unchiului său. Romanul arată de fapt că educația {i disciplina nu reprezintă totul în viață.

Existența lui Anthony Patch se schimbă după ce o întâlnește pe fermecătoarea Gloria {i crede că, în afara banilor, doar ea {i mai poate face fericit. Anthony duce o viață de artist, dar fără inspirație creatoare. Marile sale speranțe sînt cele ale unei „generații pierdute”, care {i-a trăit din plin deziluziile.

Lumea iluziilor ia sfârșit

Anthony {i Gloria cumpără o mașină, închiriază o casă de vacanță, dau petreceri extravagante, toate acestea pe banii unchiului Adam, care la un moment dat {i reneagă pe Anthony, lăsându-i tota averea secretarei sale. Această lume a iluziilor în care par să trăiască cei doi tineri ia sfârșit odată cu plecarea lui Anthony pe front. După război, acesta se întoarce la New York, unde descoperă

că situația sa financiară este de fapt mult mai gravă. Deși Fitzgerald a încercat să facă din Anthony Patch un personaj tragic, se pare că acest lucru nu i-a reușit, căci Anthony, în ciuda suferinței sale, nu reușește să devină tragic.

Traducere din limba engleză {i note de Ciprian {iulea, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2008, 37.95 lei

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

RADIO ROMANIA MUZICAL

prezintă

Opera pe podiumul de concert

Înregistrări ale dirijorilor

**Carol Litvin
Ludovic Bacs
Iosif Conta**

În fiecare duminică,
în septembrie și octombrie
de la ora 19

Un proiect Radio România 80

Suplimentul
DE CULTURĂ
arhitectura

OBSERVATOR
CULTURAL

SAPTESERI

ROMPRES

PORTO

Radio
România
Muzical

se aude în FM (97,6 și 104,8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

<http://www.supliment.polirom.ro/>

Suplimentul
DE CULTURĂ

Saptaminal de opinii și
Editura Polirom în colab.

EXCLUSIV ONLINE:
{tirile SDC

Mașin mică

-în 1983, într-o frumoasă zi de toamnă, tatăl meu m-a luat cu el la IDMS Militari. Strănsese, prin economii severe {i o echilibristică financiară de care eu, pe atunci, habar n-aveam, banii trebuitori pentru cumpărarea unei mașini. Erau [aptezeci de mii de lei, salariul lui pe doi ani.

De mult timp, în nghesuială {i transpirația transportului în comun, auzeam replica preferată a celor care {i nghionteau sau striveau pe alții. – Nene (ori: cucuon), nu-ți convine, ia-ți mașin mică! -în percepția directă {i în concepția mea infantilă, acesta era, trebuia să fie transportul urban sau „preor”[enesc]. Mașini

greoaie, scârjind din toate ncheieturile {i în care călătorii deveneau un fel de pastă umană, fierbinte, cât pe-aci să dea pe-afară.

Prin contrast, mașina mică era pentru mine, pentru noi, paradisul pe patru roți. -nghesuială {i acolo uneori, dar cât de plăcut! Ce delicii să fii ascus printre picioarele celor mari, ca să nu-ți vadă mijlocul, pe geam, căporul excedent!

Tresătam de fericire {i Jop!am ca un ied în drumul cu tata spre IDMS. Deși a trecut un sfert de veac de atunci, jîn minte ca ieri cât de nerăbdător eram să ajung la locul faptei {i să văd modelele de mașini. Tata mi spusese deja că trebuie să

a[teptăm cinci ani pentru o Dacie. -ncercase prin diferitele lui relații să comprime cumva acest interval: Încuse memorii; explicase că mașina este pentru un economist în comerț o necesitate profesională. Zadarnic. Cinci ani, nici mai mult, nici mai puțin. -n regimul socialist, principiul este principiul {i vorba-i vorbă.

Săptămîna trecut, mi-am amintit de acest drum inițial către o Dacie socialistă plătită integral, pentru a ne veni după cinci ani. L-am luat {i eu pe fiul meu, avînd -într-o paralelă perfectă - exact vîrsta pe care o avea taică-su cu un sfert de veac în urmă. De

aici încolo însă, numai diferențe.

Eu n-am mers să mbătu cu Matei la IDMS, ci la showroom, {i nu la unul, ci la patru. -nainte vreme, era atît de simplu: voiai Dacia, visai Dacia, cumpărai Dacia, obțineai după cîva ani Dacia. Acum, este mult mai dificil.

Am fost, în ordine, la Toyota, la Mazda, la Fiat {i la Renault. Am sărit peste alte companii fiindcă, după o săptămîna de investigații pe internet {i consultări cu specialiști, am ajuns la concluzia că mașina dorită de mine (un hatchback cu cinci uși, performant urban), la preț fixat de nevastă, cam pe la firmele acestea o s-o găsim.

-în cursul erau patru modele. Au rămas apoi două. Mă suna ba un dealer,

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

ba altul, invitându-mă la drive test {i oferindu-mi promoții deosebite. După încă o săptămîna de analize, comparații {i problematizări (ce ne trebuie în fond nou?) ce mi place de fapt mie?), am luat decizia. Mașina japoneză cumpărată - n-o să-i spun numele, ca să nu par că fac reclamă mascată - ne va veni în două săptămîni, fiindcă vine, vorba ceea, de departe. Am ales culoarea, am plătit un mic avans {i am făcut un drive test întru totul lămuritor pentru performanțele mașinii {i

pentru plăcerea mea de a o conduce.

Duce undeva această paralelă? -ntre bucuria, euforia familiei mele de acum {i amărăciunea familiei mele de atunci, nici o mașină nu este atît de puternică pentru a străbate milioanele de kilometri, anii lumină.

Tatăl meu a murit în 1987, cu un an înainte ca unica Dacie să fie dată celor care o cumpăraseră; {i cu doi înainte ca regimul comunist, cu grija lui pentru om, pentru familie, pentru întreaga societate, să se ducă pe apa sâmbetei.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARUFragment cu vers
de mu[uroi

Veronica D. Niculescu: Cam lini[te 'n Sibiu cultural. A[ă c' aterizai, așear', la o conferin] de pres' a unei inaugur[ri din domeniul economicos, vai... Dar nu despre asta o s' scriu aici, ci despre discu]iile dinaintea ei, mult mai interesante de altfel. O coleg' abia 'ntoars' de la Fundeni, unde fusese pentru ni[te analize complicate, e luat' la rost de o alta: „Drag', dar nu-[i mai st' bine p'rull!". „Crede-m', la Fundeni asta nu face nici o diferen]!", vine r'spunsul. M' bag [i eu 'n vorb' (e domeniul meu, pardon!): „La Fundeni diferen]a o face biletul de la degetul mare de la picior. Ori ' ai, ori nu-l ai”.

Emil Brumaru: Domeniul 'tu e cam sumbru! Cu bilet la degetul de la picior am v'zut doar cadavre, la morg', 'n filmele americane... C'nd am f'cut Medicina legală, cadavrele nu aveau bilet la deget... Dar fotografia (de pe blog) are o caligrafie fină, de desen chinezesc... 'ns' tot ducînd gîndurile spre cele rele... cobitoare... Fii mai veseli, te prinde... M' uime[te amestecul 'sta de bucurie [i imagini fantasmagorice, horror... Moartea vine singură, nu trebuie prea mult chemat'...

V.D.N.: Eu am v'zut biletul leg'n ndu-se la piciorul unui b'rbat. Eu intram, el ie[ea. Asta nu se uit'. M' obseda, orice, orice, numai s' ies de acolo f'r' bilet. Nu e sumbru, e tot via]. Ciorile au invadat mesteac'nul de la geamul meu 'ntr-una din dimine]ile trecute. Poza se potrivea la poezia aceea de pe cel'alt blog, „c'nd vor veni ciorile s' ne ia...". Dar s'nt veseli azi!

E.B.: A[dori s' scriu aici doar despre ceva cu totul nou, dar 'mi vine 'n minte examenul de la Medicin' legală, c'nd mi-a c'zut pe bilet, la proba practic', s' tai cu un fier'str'u fin calota cranian' a unei femei sinuciga[e, pentru a pune un diagnostic anatomo-patologic... O s' 'ncerc s' repovestesc toate astea, dar nu acum... E cam dur' scena... {i c'nd te gînde[ti c' dup' aceea am scris o poezie niciodat' publicat'... Femeia aceea, a[ă

moart' cum era, avea o frumuse]e stranie...

V.D.N.: S' nu uit'm s' vorbim despre frumuse]ea animalelor moarte.

E.B.: Da, cum l-am g'sit eu mort pe Sc'amo[i], l'ng' linia ferat', parc' mai lung. Era FRUMOS! A[ă mort...

V.D.N.: Iar eu pisica alb', o apari]ie absolut feeric'. Zile 'n [i a stat acolo, culcat' sub un pin. Era un ger n'prasnici. -[i venea s' o iei 'n braje, s' o treze[ti.

(S' nu uit'm s' [i t'ncem despre asta...)

V.D.N.: Pe malul 'nghe]at al p'r'ului Trinkbach, azi, 'n Parcul Sub Arini, o pat' neagr' 'n z'pad' – trupul m'runt al unei c'rti]e. Frumoasa neclintit' pare abia ie[it' din mu[uroiul ca un tort de ciocolat'. Bot roz, ochi ca m'rgelele, l'bu]ele din fa] indic'nd vinovatul: soarele 'sta minunat minte, ne minte pe to]i.

E.B.: C'rti]a are ochi? {tiam c' e oarb' [i mi-o 'nchipuiam, cumva, chiar f'r' m'rgeleam'... a[ă, doar cu bot de c'rti]... S'nt [i c'rti]oi?... Ieri, la Ipote[ti, am v'zut o biseric' 'n care Eminescu e 'n costum negru, 'n civil, cum s-ar spune, 'n locul unui arhanghel... Iar to]i 'ngerii aveau aureole negre, cic' de doliu, c' a murit Eminescu... 'ngerii cu aureole de doliu! Cineva mai practic, nu ghidul, altcineva, explica faptul misterios prin 'nt'mplarea c' nu au avut destul aur ca s' aureasc' aureolele...

V.D.N.: Are ochi, dar mititei, cu v'z slab dezvoltat. Probabil c' 'n realitate nu au cum s' fie ca m'rgelele, fiindc' s'nt cam acoperi]i de blan'. {i totu]i, imaginea fixat' 'n memoria mea este cu m'rgelele mici, mici, scilpind 'n soare. Dac' m-a['ntoarce s' m' mai uit o dat', probabil TOTUL ar fi diferit. Vede]i, acum s'nte]i ca persoana aceea practic', aceea care v-a spus c' nu au avut aur pentru 'ngerii!

{i-apoi, dac' a[ă cum noi 'nchidem ochii, c'rti]ele 'i deschid atunci c'nd pleac'?

E.B.: „C'rti]ele deschid ochii doar c'nd pleac'!” Vers de [inut minte...

Romanian South Park

Dup' volumul de povestiri intitulat *Scurta [i plictisitoarea via] a lui Kjus*, Silviu Gherman revine cu o carte de proz', de data aceasta un roman, *Cele mai frumoase creiere*, care a primit Premiul Uniunii Scriitorilor pentru manuscris.

Referitor la primul s'v volum de proz', autorul spune: „Povestirile mele s'nt autobiografice, fantastice, inspirate din vise, povestiri 'n care m-am lamentat [i povestiri 'n care pur [i simplu m-am jucat. -n timp ce scriu s'nt con[tient c' cineva se uit' peste um'rul meu [i am gri] 'ntotdeauna s' i ofer mai mult dec' e dispus s' dea. -n acest fel, pot s' m' recitesc cu pl'cere”. Autobiografic, inspirat din vise, dar mai ales din realitatea româneasc' postdecembrist' este [i romanul *Cele mai frumoase creiere*. Silviu Gherman este absolvent a dou' facult'ji, SNSPA [i UNATC, este scriitor [i muzician, actor [i grafician. Totu]i, lumea ' [tie mai mult din reclame dec' din filme. Are 26 de ani [i „se exprim' artistic”, dup' spusele sale. -n 2008 [i-a lansat o formalje, ce poart' numele *Mes Quins*.

Romanul *Cele mai frumoase creiere* a fost conceput ca un *South Park* 'n variant' româneasc', a[ă cum [i-a dorit autorul: „Am vrut s' scriu un text ca un *South Park* al literaturii române contemporane. Am b'gat de toate: sex, droguri, pedanterie [i religie. Am 'nceput cu furie. Mi-am ur' t personajele: le-am cople[fit cu probleme, le-am lovit, le-am batjocorit, le-am 'ntors pe toate p'r]ile. Pe la jum'tatea c'r]ii mi-am dat seama c' nu e bine s' fii a[ă r'u: personajele parc' se s'r'mau 'naintea mea, erau izolate [i neputincioase. A[ă c' m-am retras [i nu le-am mai chinuit. Le-am l'stat s' se descurce. {i, spre uimirea mea, s-au descurcat foarte bine”, afirm' Silviu Gherman pe coperta a patra a romanului s'v. {tim 'ns' c' rela]ia noastr' cu celebrul serial american de comedie este destul de veche, [i de loc p'lcu]t, c'ci 'n episodul 3 (sezonul 4), intitulat „Quintuplets 2000”, numele României este amintit de mai multe ori, 'n c'eva situa]ii nu tocmai favorabile.

Cele cinci feti]e gemene din România, de v'rstă lui Stan, Kyle [i Cartman (cele trei „frumoase creiere”), s'nt gimnastele unui circ care ajunge [i 'n South

Park. Fascina]i de reprezentajia gemenelor, oamenii din ora] ajung s' protesteze 'mpotriva României, atunci c'nd conducerea comunist' do-re]te ca gemenele s' se 'ntoarc' 'n Jar'.

Chiar dac' spre finalul episodului lucrurile s'nt prezentate 'ntr-o manier' pozitiv', unele replici din film s'nt destul de r'u-t'cioase.

O critic' la adresa culturii moderne

Dup' chinurile de la 'nceputul romanului, Silviu Gherman [i las' personajele s' r'v'asc' 'n paginile c'r]ii. Alin, Alex [i Anarcha (sau Axxa, Arna, Augusta, Antigona, Assalt, c' te un nume pentru fiecare rela]ie pe care a avut-o, numele ei adev'rat fiind Anda) – trei personaje, trei nara]iuni la persoana 'nt'i. Anarcha este o student' care vorbe[te mai tot timpul despre sex, de [i, 'n realitate, face sex doar o singur' dat', [i atunci r'm ne 'ns'rcinat'.

Alex este un loser, dependent de droguri, unul dintre „frumoasele creiere” ce frecventeaz' paradisurile artificiale: „n anul de gra]ie 2005 unii au f'cut bani, al]ii au c'ntorit... al]ii au f'cut copii. Eu m-am drogat. De diminea]a p'n seara. Sute de ore de spart vene, mii de minute de con[tin]i] alterat', milioane de secunde dilatate...”. Droguri, sex [i... religie. Alin pare a fi cel mai interesant personaj

al romanului. El e un ortodox fanatic, lovit de revela]ii mistice: „...acum eram con[tient de via]a ce se desf'ura 'n mine, de sfin]enia la care trebuia s' mi ridic trupul menit s' fie purt'or al Sf'ntului Duh”. P'n la urm' [i abandonează „Lucrarea Ob[teasc'” [i devine ateu. -n cea de-a doua parte a romanului, drumurile celor trei personaje se 'nt'lnesc, c'ci destinele lor au ceva 'n comun.

Cele mai frumoase creiere este o critic' acid' la adresa culturii moderne, dar 'i vizeaz' [i pe nostalgia perioadei interbelice. „Nu e o carte despre adev'ruri, e despre satir' [i stil. Am vrut s' fac 3 voci cretine [i credibile [i le-am f'cut. Mi-am b'gat ad'nc picioarele 'n literatura româneasc' actual' [i a ie[it o carte. Tare mi-ar pl'cea s-o [i citeasc' lumea”, scrie Silviu Gherman pe blogul s'v.

Silviu Gherman, *Cele mai frumoase creiere*, colec]ia „Proz'”, Editura Cartea Româneasc', 2008, 18,95 lei

UMBERTO ECO » BAUDOLINO

Baudolino – private jokes

Inven'tindu-l pe Baudolino, pe care l-a f'cut s'v vorbeasc', a creat un limbaj [i o lume.

Baudolino este un roman istoric [i picaresc, aducînd totodat un omagiu mitului [i utopiei. Baudolino fabulează mereu, iar ceea ce el [i imaginează devine realitate istoric. -n această c'ntorie la marginea Orientului, Umberto Eco [i g'se[te toate elementele necesare genezei romanului s'v. Masacre [i b'ln]ii, tensiuni politice, o crim' ce se vrea a

fi perfect', r'zbun'ri [i inven]ii lingvistice savuroase. Toate acestea fac, desigur, deliciul oric'rui cititor.

Eco revine la temele sale deja cunoscute: rela]iile dintre diferite culturi, dintre art' [i putere, dintre adev'r [i fals. -n acest roman al utopiilor nu lipsesc cunoscutele *private jokes* ale scriitorului, al c'r'ror autor este de această dat' Baudolino, un fiu de]ran, vorbitor al tuturor limbilor de pe p'm't, care

TREI R | SPUNSURI DE LA SILVIU GHERMAN

„A[putea adapta foarte u[or textul pentru film”

Ai avut un model pentru „misticul” Alin?

Am un model. Eu s'nt Alin. Chiar m\cheam\ Alin. E numele meu secret, pe care l-am ascuns ca o bub\ toat\ via\! Alin e un t'n'r intelectual roman de sorginte nt'rzial-noulzecist\! La n'nceputul c\rjii el nu e mistic, ci doar dezgustat de sc'r-nava lume balcanic\! A[a cum a 'nv\at din c\rjile unui Eliade, unui Steinhart, unui Noica, unui }u\!ea, unui Patapievici, lumea fr\ Dumnezeu e fad\ [i fr\ gust. -nc\ nevolnic, ezit\ s\-' mbr\}\[eze pe Hristos [i se refugiaz\ mai nt' i n imaginarul interbelic. Ce frumos e interbelic, spune Alin, odat\ cu vreo 40 sau 50 la sut\ din intelighen]ia rom\neas\! fascinat\ de candelabre, Calea Victoriei, biseric\ vechi de 250 de ani, Nae Ionescu [i Iornioane. Alin e o minte sfredelitoare, a[a c\ nu-i trebuie mult p'n\ s\ ajung\ la miezul tuturor lucrurilor: Hristos. -ns\ nu e suficient s\-' g\se[ti pe Dumnezeu [i s\ emi]i cuget\ri pioase. Trebuie s\ jii cu din]ii de el, s\ i-ar\}i fratelui t\ui [i, la nevoie, s\ i-l bagi chiar pe g't. Alin s'nt eu n' adolescen]!\.

Cu Cele mai frumoase creiere ai c'figat Premiul pentru manuscris al Uniunii Scriitorilor. Te-ai g'ndit la o ecranizare a acestui roman?

M-am g'ndit [i la o ecranizare, ba chiar [i la o band\ desenat\! Cele mai frumoase creiere e scris\ destul de cinematografic, cu imagini clare, ac]iuni multe [i repere spa]iale fixe. A[putea adapta foarte u[or textul pentru film. Problema e c\ n-a[ave\ ncredere n regizor. Romanul meu, a[a cum 'v\!d, nu e o creatur\ independent\, care s\ poat\ ie[fi n lume n orice condi]ii [i s\ se impun\; e mai degrab\ o puber\ delicat\; din cauza asta, mi-e greu s\-' las pe unul s\-' [i fac\ pofele cu ea. S'nt con]tient de ce spun – e genul \la de text foarte personal care la prima bruscare se perverte[te [i se stric\.

Dac\ n-am fost suficient de clar, s\ v\ spun o vorb\ de duh. A]i v\zut *Solaris*? V\ place Tarkovski? Stanislaw Lem s-a dus la Moscova [i i-a zis: „Tarkovski, nu f\ parabol\ religioas\ din cartea mea,

c\ nu e parabol\ religioas\”; Tarkovski: „Nu, c\ e parabol\ religioas\”. A[a c\ Stanislaw Lem i-a zis: „Tarkovski, e[ti prost” [i s-a ntors n Polonia. G\si]i interviu pe YouTube.

„M\ numesc Silviu Gherman. Am 26 de ani. M\ exprim artistic.” E[ti actor [i scriitor, cochetezi cu grafica [i ai un proiect muzical. -n care dintre aceste ipostaze te sim]i mai n largul t\ui?

S\ nu m\ pripesc [i s-o iau metodic. S'nt actor, c\ am f\cut o facultate de actorie.

S'nt prozator, c\ am scris dou\ c\rji. S'nt poet, de[fi nu citesc poezie, pentru c\ nu-mi place. Cu grafica nu cochetez; ne s\rut\m pe gur\ [i ne m'ng'iem de mult\ vreme. Muzic\ fac de vreo 7 ani, iar acum am o forma]ie, a[a c\ n perioada imediat urm\toare prev\!d o abunden]\ de sex, droguri [i rock'n'roll. Pesemne trec printr-o criz\ identitar\ ntruc\, la ntrebarea „ce e[ti tu?”, m\ ascund dup\ evantai [i clipeș.

Pagini realizate de Bogdan Romanic

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Var\

M-am mutat doar cu cinci sute de metri mai jos de fosta locuin\ [i, totu]i, lucrurile se v\!d altfel de aici. Mai nt'i c\ ora[ul meu a devenit prins n insectar de pe terasa unde stau uneori [i privesc c't pot de mult: cuprind cu ochii tot cartierul unde am copil\rit, plus malurile Some[ului, plus dou\ parcuri, plus dealurile de la marginea de nord a ora[ului, plus turlele din centru (cu al meu *axis mundi* de serviciu care este biseric\ca Sfntul Mihail). G'ze de tot felul [i un clan de corbi insidio[(dar [i amanici, fr\ atribute de *nevermore*) se s\!\!uiesc [i ei, din c'nd n c'nd, pe aici. -i alung cum pot, ca s\ evit n\c\liala eventualulul g\ina], oric't de norocos ar putea fi acesta.

La numai o sut\ de metri de noul nostru edificiu ncepe o cutoi alt\ lume. Din pricina p'r'ia-ului infestat de de[uri [i 'nn\mollit, unde se s\!\!uie[te o familie de b\tr'n'i s\raci (eu 'v\!d ca fiind un soi de Philemon [i Baucis) care locuiesc ntr-o colib\ f\cut\ din resturi (lemn, cartoane, folii metalice), brusturii au crescut de doi metri, s\lcile s'nt uria[e, iarba este v\joas\, buruienile, masive [i ag\}\toare. E o jungl\ n toat\ legea [i un ora\ minuscul, ntins pe vreo mie de metri. Uneori, duminica, m\ plimb pe aici, fiind\ percep]ia poate fi de Alis\ pitic\ ajuns\ n spa]ii gigantice sau de Gulliver n }ara Uria[ilor: [i ce este esen]ial, spa]iul acesta mbie la scris proz\! La proz\ fantastic\, despre himere, dar [i la proz\ realist\, ar[ioas\! Eu r\m n'ns\ o

predilect\ a m\rilor (nu [i a oceanelor) [i, n spe], a insulelor grece[ti, a[a c\ doar duminica fantazez despre jungla virtual\,] [nit\ din de[uri, care a crescut p\roas\ l'ng\ noua mea locuin\).

-n noua locuin\, am reascultat Gentle Giant, o trup\ de mult\ vreme uitat\, dar al c\rei rock progresiv a fost incitant odinioar\ [i c't se poate de kingcrimsonian.

Dar mi-au c\zut n m'n\ ([i n cap), dup\ mult\ vreme, Mahavishnu Orchestra [i Emerson, Lake and Palmer. [i am reascultat cu pl\cere ntotdeauna re'nnoit\ magnificele piese *Spirits in the Night* [i *Visionary Mountains* ale trupei Manfred Mann's Earth Band. De Genesis [i Yes nici nu mai spun, fr\ aceste trupe e ca [i cum cineva ar fi lipsit de acustic\ \ntric\.

Nici Frank Zappa [i ironismul lui spumos nu pot fi trecute cu vederea. A[a c\ recomand tuturor un sfr[it de var\ [i un n'ceptut de toamn\ cu un cocktail muzical retro alc\tuit din cele de mai sus.

» Eu r\m n o predilect\ a m\rilor (nu [i a oceanelor) [i, n spe], a insulelor grece[ti, a[a c\ doar duminica fantazez despre jungla virtual\,] [nit\ din de[uri, care a crescut p\roas\ l'ng\ noua mea locuin\.

Am aruncat *Suplimentul de cultur\ n aer!*

SUPLIMENTUL DE CULTUR | SE AUDE LA

n fiecare vineri, de la 20.00 cu George Onofrei [i Anca Baraboi

Traducere din limba italian\ [i note de {tefania Mincu, colec]ia „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2007, 42,95 lei

ajunge la curtea imperial\, unde viseaz\ [i inventeaz\ istoria epocii sale.

Apropiat de Zadic al lui Voltaire, romanul este zasl\ ntr-un Ev Mediu „rev\zut [i corectat”. -n *Baudolino* scriitorul italian nu las\ nici o idee ne-explicit\, purt\ndu-[i cititorul prin lumea dic]ionarelor lingvistice, nu pentru a-l pierde, ci pentru „a-l obi[nui cu misterele”.

Tot ceea ce ne poveste[te Baudolino nu s'nt dec't minciuni spuse inteligent („Baudolino, tu e[ti un minciunos n'n\scut”). Ac]iunea se petrece n

secolul al XII-lea, at't de minu]ios descris, cu at'tea detalii, nc't ne n'treb\m dac\ Eco nu a tr\it chiar n aceast\ epoc\ ndep\rtat\! „Nu exist\ pove[ti fr\ sens – spune Baudolino. Iar eu s'nt unul dintre acei oameni care [tiu s\-' g\seasc\ p'n\ [i acolo unde ceilal]i nu-'v\!d. Dup\ aceea, povestea devine cartea celor tr\itori, ca o tr'mb\} care sun\ [i face s\ se scoale din morm'ti cei care erau pulbere de veacuri... Numal c\ se cere timp, trebuie privite de aproape faptele, legate ntre ele, descoperite leg\turile, chiar [i cele ce se v\!d

mai pu]in”. Baudolino creeaz\ legende n care, p'n\ la urm\, ajunge s\ cread\! De fapt, acela[lucru 'l face fiecare dintre noi cu propria lui via], o recreeaz\ [i apoi o viseaz\ ne'ntrrupt.

Fiecare limbaj d\ na[tere unei lumi de sine st\!toare. Lumea lui Baudolino este lumea n (din) care ne trezim n fiecare zi.

ROCKIN' BY MYSELF
Dumitru UNGUREANU

Motorhead

Cine ascult\ ultimul album Motorhead, intitulat *Motorizer* (Steamhammer, 2008) [i nu [tle nimic despre istoria grupului care, practic, a scos din punk speed & trash metalul, poate `ntreba cam a[a: „B\i, fratele meu, `sta e un album de pe la 1980 [i c't?“.

Daç\ n-ar [ti nimic nici despre Lemmy Kilmister, poate c\ se va mira auzind c\ basistul care vocalizeaz\ cu vigoare din beregata arg\sit\ este fiul unui vicar englez ce [i-a p\`sit familia c`nd copilul nu `nelegea pe ce lume a venit, c\ s-a apucat de rock `n 1964, c\ a fost roadie pentru Jimi Hendrix, c\ a jucat `n diferite spectacole TV, chiar [i `ntr-un fel de film porno, c\ a fost `nchis pentru posesie de droguri, c\ poart\ haine [i cizme tipice motocicli[tilor, c\ a avut o aventur\ cu starleta pop-sexy Samantha Fox, arhetipa fetelor de la pagina 3 (n tabloidele britanice) [i alta cu regina ne`coronat\ a punkului, Wendy O'Williams, c\ `mpline[te (intereseaz\ oare?) `n decembrie 63 de ani. Dar daç\ ascult\ ce spune Lemmy despre sine [i viaja lui, toate astea r\m`n fleacuri, cel mult chestii de coloratur\ ale unei cariere exemplare `n rock'n'roll.

S`nt pu[ini muzicienii despre care se poate spune c\ [i `ntru-chipeaz\ propria legend\]. Lemmy e printre ei. De drept, e\ `nseamn\ Motorhead. Iar felul s\`u de a c`nta pe bass, puternic amplificat, metalic [i melodios `n acela[i timp, confer\ presta]iei ceea ce, de regul\, este apanajul chitaristului solo [i/sau vocalistului: singularitate, diferen\ specific\, *TM. Tehnica instrumental\ e oarecum neglijent\, degetele par s\ `umble anapoda, Myrmidoni nu prive[te corzile sau griful, preocupat s\ ]in\ fruntea sus, pletele pe spate, gura sub microfonul `nclinat spre scen\, `ntr-o pozi]ie ce nu prea o vezi `n spectacolele altor trupe. Amprenta vocal\ grosolan\ [i fa[a cu perciuni „n secrete“ trimite la imaginea vehilor pira], n\`v\i]i `n rele [i irecuperabili duhovnice[te, chiar sub [treangul sp\zur\-

» „Filosofia“ de via]\ a lui Lemmy nu e departe de ceea ce practicau corsarii englezi. S\`l auzim: „Fuck the politicians, fuck the church, fuck the God, fuck the devil, fuck'em all!“.

torii. De altfel, „filosofia“ de via]\ a lui Lemmy nu e departe de ceea ce practicau corsarii englezi. S\`l auzim: „Fuck the politicians, fuck the church, fuck the God, fuck the devil, fuck'em all!“.

Albumul recent nu e deloc diferit de cele dinainte. Ritmul e trepidant [i recognoscibil. Solourile nu fac risip\ de fantezie, dar au consisten]\. Viteza nu deranjeaz\ [i nu d\uneaz\, iar daç\ e[ti un pic atent la peisajul showbiz contemporan, chiar e binevenit\.

Myriam Chimènes despre mecena, saloanele muzicale pariziene [i George Enescu

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie `n]eles\, ea trebuie ascultat\“ (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Praga

Pentru o istorie social\ a muzicii pledeaz\ o cercet\toare francez\, Myriam Chimènes, `ntr-o ampl\ lucrare de cercetare intitulat\ *Mecena [i muzicieni. De la salon la concert la Paris sub cea de-a treia Republic\*`. Am citat-o deja `ntr-o scrisoare precedent\, `n care v\ semnalam cartea profesorului C.D. Zeletin despre prin]esa pianist\ Elena Bibescu. Ceea ce

Zeletin aborda de o manier\ oarecum intuitiv\, Myriam Chimènes o face cu un program bine definit. Pentru ea, istoria muzicii nu se reduce la operele [i autorii lor, iar „analiza recep]iei \lucr\riilor muzicale\ se deduce[te central\ [i face esen]iale studiile viz`nd publicul consumator de opere muzicale, c\ruia [i [i s`nt dedicate `n mod colectiv“.

Chestiunea numero[lor binef\ctori muzicali, mecena, care au spr]init material [i moral muzicienii, au animat saloane oferind cadru de audie]i unor lucr\ri noi, au organizat manifest\ri publice pentru prefera]ii lor, a fost tratat\ cel mai adesea `n monografiile consacrate compozitorilor [i Interpretelor]. Chimènes [i propune s\ scrie o istorie din perspectiva opus\, s\ fac\ o tipologie a mecena-tului [i a saloanelor muzicale, `ntr-o epoc\ `n care statul nu a sus]inut metodic [i intensiv muzicienii a[a cum se va `nt`mpla dup\ cel de-al doilea rzboi mondial. Saloanele, observ\ autoarea, servesc de „barometru“ arti[tilor pentru a-[i m\surat succesul presupus c\`l vor ob]ine pe scenele publice. Saloanele s`nt „un veritabil laborator“, iar cercul restr`ns al asisten]ei este folosit drept cobai, `nainte de `nfruntarea cu marea public. Gabriel Fauré `l introduce astfel pe elevul s\`u Maurice Ravel `n salonul lui Marguerite de Saint-Marceaux, tot a[a cum prin]esa Bibescu `i cere lui Saint-Saëns spr]inul pentru a-`l face cunoscut pe George Enescu.

-n tipologia saloanelor, Chimènes face `ntotdeauna o distinc]ie `ntre „saloanele muzicale“ [i cele „n care se face

muzic\“, cele dint`i av`nd ca animatori, de regul\, personalit\]i dominante ale vie]ii sociale, cu preg\tire muzical\, a[a cum este cazul prin]esei Elena Bibescu. De regul\, dar nu `n mod obligatoriu, fiindc\ Myriam Chimènes trece `n revist\ [i saloanele marii [i micii burghezii, cele ale unor arti[ti sau reziden]i ai Parisului.

George Enescu apare adesea amintit, fiind, probabil, compozitorul [i instrumentistul str\in cel mai invitat `n perioada studiat\ de Chimènes. O indic\ o serie aproape fr\` sf`rit de memorii [i jurnale, cronici de ziare [i programe de concert `n diverse saloane p\strate la Biblioteca na]ional\ francez\ [i pe care cercet\toarea le trece `n revist\ cu minu]iozitate. Iar numeroase surse s`nt inedite, capabile s\ deschid\ probabili istoricilor români piste noi de lucru `n biografia enescian\, `ntre ele se `nscruu amintirile l'sate de Geneviève Sienkiewicz, pentru care „Atunci c`nd o acompaniam pe Niron Vallin `n melodiile lui de Falla sau c`nd c`ntam, cu Enescu [i acu violoncelistul Joseph Salmon, triourile de Schumann, publicului `i p\`cea, ne`ndoielnic, dar c\`l diferen]\ de marea p\`cere pe care o tr\`iam eu `nsumi!“.

-n categoria jurnalelor inedite intr\ [i cel al lui Marguerite de Saint-Marceaux, acoperind perioada 1894-1927, surs\ documentar\ important\ scrie Myriam Chimènes pentru Enescu. La 6 mai 1904 o intrare `n jurnal descrie ambian]a unei serate muzicale: „Enescu interpreteaz\ ca un maestru *Sonata* \lui Henry Fievrier, sonoritate admirabil\, sentiment profund, atac imprecis care adaug\ farmec interpret\rii sale. Numero[ muzicieni, public vibrant pe care `l plonjez `n obscuritate pentru a-`l face s\ `neleag\ [i s\ simt\.

Serat\ foarte muzical“. Enescu pare s\ fie unul dintre obi[nui]ii salonului, [i nu numai `n calitate de interpret, dar [i de compozitor. -n aceea[ epoc\, `n mai 1903, prezen]a sa este semnalat\ [i `n salonul prin]esei Edmond de Polignac, la un „dineu elegant“ la care contribuie interpret`nd *Sonata No. 1 pentru vioar\ [i pian* de Fauré, acompaniat de compozitor. [i tot Fauré, de data aceasta primul *Cvartet cu pian* [i `n salonul lui Emilie

Girette, care]ine [i ea un jurnal, este c`ntat de Enescu, `mpreun\ cu Edouard Rislér.

Semnal\riilor lui C.D. Zeletin despre prezen]a lui Enescu `n saloanele prin]esei Elena Bibescu [i Rachelei Ralu Brâncoveanu, Myriam Chimènes le adaug\ altele, suplimentare, din februarie 1902, c`nd Enescu c`nt\ lucr\ri de Théodore Dubois acompaniat de compozitor [i de Schumann [i Sarasate `mpreun\ cu Alfredo Casella, respectiv iunie 1912, c`nd Enescu [i Salmon fac parte dintr-un ansamblu restr`ns ce o acompaniaz\ pe principesa Rachel `n dou\ concerte de Mozart.

Nu voi semnala aici toate prezen]ele `n saloanele pariziene ale lui Enescu, dar o observa]ie este sugerat\ de nota]iile lui Myriam Chimènes: instrumentistul [i compozitorul este prezent `n toate saloanele, pe l`ng\ cele ale aristocra]iei `n cele ale marii burghezii, ale arti[tilor locale sau ale unor reziden]i de marc\, str\ini, ai Parisului. Lista este lung\ [i include nume ca Jean-Charles Nogués, Madame Baratin, Willy Blumenthal, Arsene Henry, fost ministru plenipoten]iar la Bucure]ti, Eugénie Vergin-Colonne, Angèle Duglé, Henriette Fuchs, Louis Diémer, Jules Favier, Gustav Lyon, Albert Aublet, Ernesta de Hirschel, Adolphe Brissou, contesa Pillet-Will, marchiza de Ludre-Frolois, familia Michel Ephrussi etc.

-n leg\tur\ cu seratele ultimei familii, bancheri evrei originari din Odesa, Myriam Chimènes semnaleaz\ [i o corespunden]\ r`mas\, cred, inedit\, `ntre altele o scrisoare pe care Enescu o adreseaz\ profesorului s\`u André Gedalge, la 2 aprilie 1922, cu ocazia unei audie]i a primului s\`u cvartet: „Cvartetul Chailley c`nt\ cvartetul meu, probabil pentru ultima oar\ `n stagione, la doamna Ephrussi 48 rue La Pérouse, s`mb\ta viitoare la 4.30. Vor fi de fa]\ circa 15 persoane. Veni]i daç\ pute]i. Mi-ar face mare p\`cere s\`l asculta]i [i s\`mi face]i observa]ii“.

* Myriam Chimènes, *Mécènes et musiciens. Du salon au concert à Paris sous la IIIe République*. Paris, Fayard, 2004. 776 p.

Ce se-ascunde ntr-o carte

DISPLAY

Diana SOARE

Litere, ilustra]ii, note de subsol, paragrafe, simboluri, cuvinte, amprente l\sate pe marginea foii, sublinieri, coljuri ntoarse, cerneal\ de tipar... Citim f\r\ s\ privim, ca [i cum am vedea o femeie frumoas\, nu o cicatrice deasupra spr\ncenei sau un vas de s\ng e vine]iu sub pielea aproape transparent\.

C\rjile se pot tran[a cu bisturii precum oamenii, descoperind [i ele, dincolo de nvel[ul cartonat, o lume stranie, complicat\, fascinant\, un mecanism a c\rui existen] abla de-o intulam. Elementele se desprind din context [i se rearanjeaz\ dup\ porunc\ [i imagina]ie, transform\ndu-se din literatur\ n art\ plastic\, plec\nd din bibliotec\ n galerii [i muzee. Brian Dettmer este cel care le face atent autopsia, mb\lsm\ndu-le apoi sub un strat de lac protector.

Artistul s-a n\scut 'n 1974 [i, p'n 'n 2006, c'nd s-a mutat 'n Atlanta, a locuit la Chicago, unde a [i absolvit Artele la Columbia College. La n\ceput, lucra cu simboluri [i sisteme lingvistice, ascunz\nd mesaje secrete 'n tablouri aparent abstracte, cu ajutorul limbajului semnelor, al Codului Morse sau al alfabetului Braille. A trecut apoi la lucr\rji texturate cu ajutorul paginilor de ziar sau de carte, fiindc\ era atras de „ideea c\ un tablou poate s\ conjin\ informa]ii redate la un nivel mult mai universal al interac]iunii”. De sculptat c\rji s-a apucat mai mult din curiozitate, dup\ ce a n\ceput s\ le priveasc\ mai degrab\ ca pe ni[te obiecte 'n sine dec't ca simple purt\toare de conjinut.

Despre munca lui poveste[te cu aceea[miga\ cu care lucreaz\, expli-

c'nd pe 'ndelete. „De obicei, n\cep o pies\ aleg\nd o carte care are un titlu bun [i un conjinut interesant. Lipsec paginile laolalt\ [i n\cep s\ sculptez pornind de la copert\.

Nu-mi aleg dinainte imaginile sau fragmentele de text pe care le voi folosi, a[a c\, dup\ ce sigilez volumul, nu mai am nici un control asupra a ceea ce va ie[ti la suprafa]\, pot doar s\ decid ce p\strez sau ce decupez. Lucrez asupra fiec\rei pagini pe r\nd [i nu mut, nici nu adaug absolut nimic, astfel c\ ceea ce vede]i este acolo unde s-a aflat de la bun n\ceput. Ceea ce m\ ajut\ s\ nu m\ plictisesc. Seam\n\ pu]in cu cititul 'n sine, fiindc\ nu [tii niciodat\ ce vei descoperi c'nd dai pagina.”

Folose[te lame X-Acto, pensete [i diverse instrumente chirurgicale, iar alegerea volumelor cu care va lucra nu este niciodat\ u[oar\.

Dic]ionare vechi, enciclopedii, c\rji [tiin]ifice sau lucr\rji tehnice, albume de art\, ghiduri medicale, tratate de istorie, atlase ori benzi desenate – aproape ntotdeauna non-fic]iune. Apoi, „o carte trebuie s\ aib\ dimensiunile [i tipul de h\r]tie potrivite [i suficient\ diversitate 'n conjinut”.

O crim\ justificat\

„mi place patina pe care o las\ timpul asupra c\rjilor”, m\rturise[te Dettmer cu un oarecare romantism. „ncerc s\ scot la iveal\ nuan]ele [i pove[ti]le lor ascunse. Da, lucrez cu un volum plin de informa]ii, iar informa]ia – poezie concret\ 'n cadrul acelei sculpturi. –n alte lucr\rji, precum cele de medicin\, textul nsu[ ] poate deveni o metafor\ pentru dragoste [i rela]ii sentimentale, mai degrab\ dec't pentru corpul fizic.”

Preocupat nu doar de aspectul unei lucr\rji, ci [i de mesajul pe care ea 'l transmite, Brian Dettmer nu uit\ niciodat\ de unde a pornit: „De exemplu, dac\

este vorba despre o carte de istorie, m\ g\ndesc ntotdeauna la memorie, la felul 'n care istoria este povestit\ [i la modul 'n care poate fi redefinit\.

De asemenea, procesul prin care textul poate c\p\ta noi sensuri odat\ ce a fost dizolvat, izolat sau scos din contextul ini]ial”.

ntrebat dac\ nu se simte vinovat c'nd „distruge” o carte, artistul recunoa[te c\ a tr[it la un moment dat acest sentiment. „Ne-am obi[nuit s\ vedem c\rjile ca pe ni[te relicve sacre, care ar trebui pre]uite pentru eternitate, ca [i cum ele ar fi chiar ideile, informa]iile sau pove[ti]le pe care le conjin. Ast\zi ns\, cele mai multe volume s'nt produse 'n mas\, iar lucr\rile de [tiin] devin irelevante dup\ c'teva zeci de ani. De prea mult ori, nu ne r\m\m dec't cochilii nefunc]ionale, pe care le etal\m ca pe ni[te simboluri ale erudic]iei sau le arunc\m ru[inaj]. C'nd sculptez 'n c\rji, mi place s\ cred c\ pun suficient\ energie 'n acea lucrare [i extrag destul\ putere din seva ei 'nc't s\ mi justific crima.”

VOI N-A]I -NTREBAT
f\r\ zah\r v | R | SPUNDE

BOBO

Evenimentul milei

Bun\ ziua. Bun\ ziua. De la prim\ria ora[ului C\lnic v\ sun, M\rinea-nu e numele meu, s'nt viceprimarul. Bun\ ziua, spune]. Caut agen]ia carnaval united artists... music production impex... Intex, nu impex, da, Biolache e numele meu. S'nt pre]edintele. Spune], v\ ascult. A[a, noi vrem s\ organiz\m zilele ora[ului [i am n]eles c\ dumneavoastr\ s'nte]i cu forma]ile, am avea nevoie de ni[te forma]ii s\ ne c\nte, s\ facem o atmosfer\ [i s\ ias\ un eveniment frumos pentru oameni. Noi am mai f\cut [i anul trecut tot a[a cu forma]ii, da' am lucrat cu cineva care ne-a tras pe sfoar\ [i nu mai vrem. Am n]eles c\ dumneavoastr\ s'nte]i agen]ie serioas\ [i am ncerca o colaborare. Da, da, sigur, cu mare pl\cere, v\ putem oferi orice trup\ dor]i]i la cele mai mici pre]uri. Ce v-ar interesa? P\i, am vrea o trup\ mare, ca s\ plac\ la oameni [i m\ g\ndeam la Iris. Da, sigur, din pl\cate 'n ziua respectiv\ nu s'nt disponibili [i oricum s'nt foarte scumpi, eu am o alt\ propunere, anume trupa Irbis, de 3 ori mai ieftin\ [i de 2 ori mai t'n\r\.

Practic acela[lucru, irusul e o floare, irbisul o pas\re. [i pe solist\ o cheam\ Felicia Filipescu, sigur a]i auzit de ea. Ce zice]i? Nu, nu, dac\ spune]i c\ nu se poate Iris, atunci poate Holograf? Din nou 'mi pare r\u, momentan s'nt 'n pauz\, dar v\ putem trimite Holobarf, o forma]ie de rock britanic, e acuma la mare mod\, place la tineri, succes garantat, sigur a]i auzit de hitul lor, Voma. A, nu, mul]umesc, atunci

poate Vama Veche? Vama Veche s-au desp\r]it, acum s'nt Vama [i Trupa Veche, care nu-s la noi. Noi v\ putem propune trupa Varna, din Bulgaria, c'nt\ piesele de la Vama Veche, dec't c\ pe bulg\re]te. Oricum, cine [tie versurile le re-ucnoa[te. Nu, 'n bulg\re]te n-avem cum, la noi s'nt mul]i unguri, dar Voltaj se poate? Voltaj, da, Voltaj se poate. Nu, nu, cu T, Voltaj! Am n]eles, Voltaj cost\ 7.000 de euro, dar la numai 1.000 avem forma]ia Voltaj, c'nt\ aproape aceea[ ] piese, iar solistul e la fel de chel ca [i C\lin Goia. Nu, nu m\ intereseaz\, dac\ nu e Voltaj, poate Pavel Stratan? Paul Stratulan sigur, un t'n\r solist din Georgia. Beneficiaz\ de o foarte bun\ publicitate, acum c-a fost [i r\zboi la ei. O s\ v\ plac\ sigur. Nu, nu vreau r\zboi 'n Georgia, pe Loredana o ave]i? Avem pe o feti\ Leordana, c'nt\ muzic\ popular\, cost\ de 6 ori mai pu]in. Nici {tefan B\nic\ Junior? Nici, dar putem s\ v\ d\m la un pre] mai bun pe manelistul {tefan Birlic\ Pe]i[or, e foarte tare pe acordeoane, [i vine cu trup\ de 18 oameni gratis. Bine n]eles, el cost\ 3.000 de euro [i un Mercedes clasa E. Atunci 'mi pare r\u, nu mai vreau nimic. Nu se poate, trebuie s\ fie ceva [i pentru ora]ul dumneavoastr\.

De Direc]ia 5 n-am 'ntrebat, s'nt disponibili? Avem Direc]ia S. Cine? Nu, mul]umesc, n-am auzit nici de ei, asta e, mul]umesc oricum, poate anul viitor, s\ tr\]i]i, la revedere. Nu 'nchide]i, sta]i, sta]i, ar mai fi F...

Suplimentul DE CULTURA

Marc\ nregistrat\ – Editura Polirom [i, Ziarul de la]r\.

Adres\ : Ia]i, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colectul editorial: Emilia Chiscop, Florin L\z\rescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor -ef: George Onofrei

Redactor -ef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redac]e: Florin Iorga

Rubrici permanente:
Adriana Babe]i, Bobi [i Bobo (F\r\ zah\r), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Emilia Chiscop, M\d\lina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ion]i, Florin L\z\rescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vi[c].

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru S\vescu.
Muzic\ : Victor Eskenas, Dumitru Ungureanu.
Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias, Caricatur\ : Lucian Amarii (Jup).

Grafic\ : Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Edi]ia de la] : Diana Soare

Edi]ia Na]ional\ : Elena V\ld\reanu, R. Chiru], Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

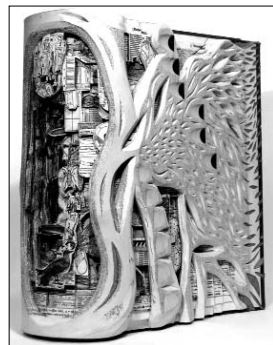
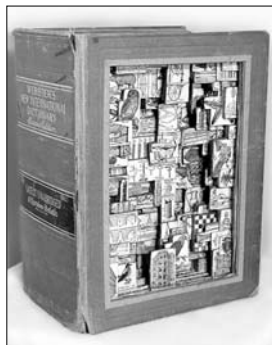
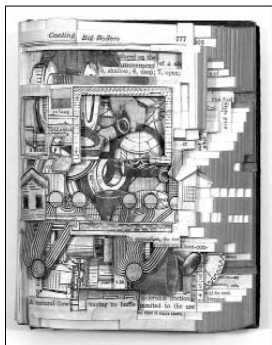
Distribu]e / Abonamente: Mihai S\rbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

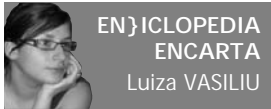
„Suplimentul de cultur\” este 'nscris 'n Catalogul presei interne la pozi]ia 2378. Pentru abonamente v\ pute]i adresaoric]rei Agen]ii Rodipe] din Ia]r\ sauoric]rui oficiu po[ital. Cititorii din str\in\itate se pot abona la adresa: export@rodipe].ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitate juridic\ pentru conjinutul articolului 'i apar]ine autorului. „Suplimentul de cultur\” utilizeaz\ fluxurile de [tri Newsin » Manuscrisele primite la redac]e nu se napoz\z\

ENCICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Politmuz

Nu prea-mi vine să am ncredere în oamenii care nu ascultă muzică.

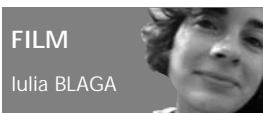
Nici un fel de muzică. Paleologul scria undeva că nu ești un intelectual veritabil până nu înveți să apreciezi opera. Nu cred însă nici în tipul ăsta de condiționări, pentru că, dacă ar exista rețete universale valabile, orice snob minor ar emite pretenții de specialist. Probabil că formarea unui intelectual ține de o mie [și un] de factori mai mult sau mai puțin stranii, personali, emoționali, ridicoli sau teribili. Dar cum să n-ascuți muzică? Playlistul personal al fiicruia e o bună carte de vizită (chiar dacă una foarte superficială), iar pentru asta există deja multe rețete de socializare muzicală (printre care [și] last.fm). De exemplu, dacă ar trebui să alegi între un candidat la președinție a cărei melodie preferată e *Dancing Queen* de la ABBA [și] între unul care, în campania electorală, ascultă mult Bob Dylan (mai ales *Maggie's Farm*), Springsteen, Howlin' Wolf [și] Yo-Yo Ma? Multă vreme s-au făcut poante interminabile pe seama preferințelor muzicale ale lui John McCain, fanul ABBA. Apărarea lui a sunat cam așa: „Dacă mi lipsește un lucru, atunci e sigur vorba, trebuie să vă spun, de gusturi bune în muzică, artă [și] alte lucruri minunate din viață”. McCain [și] a asumat astfel, cu un, necom[un] în cauză. Obama, în schimb, are norocul de a nu fi nevoit să se apere singur – ba mai mult, susținătorii lui s'nt chiar cei pe care îi ascultă (Dylan, Springsteen etc.). În 2006, „New York Post” i-a pus [și] lui Hillary Clinton întrebarea fundamentală: „Ce muzică aveți pe iPod-ul dvs.?”.

Răspunsul ei – un pic din toate, cât să împace pe toată lumea (adică [și] Beatles, [și] Stones, [și] Aretha Franklin, [și] Eagles, [și] U2). Comentatorii americani au miresit premeditarea [și] au sancționat-o dur pe fosta primă doamnă, pentru delict de corectitudine politică muzicală. Mă întreb cum ar sta lucrurile dacă i-am întreba pe politicienii de la noi ce muzică ascultă, deși, până la urmă, asta n-ar schimba prea mare lucru. Educația muzicală nu te scutește, din păcate, de excese de tot felul. [și] vorba lui McCain, dacă e un lucru pe care l-am în comun cu Hitler, atunci e Concertul pentru pian nr. 23 al lui Mozart.

Cu 3D, la cinema mai frumos e!

Lume, lume, veniți să vedeți centrul Pământului, să vă stropescă dinozaurul cu salivă [și] să vă întrete felul de chestii în ochi! *Cătorie spre centrul Pământului* scrie istoria – la noi, în România, pentru că e primul film realizat în Real 3D care ajunge pe marile noastre ecrane. Adică [și] se dau acei ochelari speciali care să limpezesc imaginea altfel blurată de pe ecran [și] să te introducă, exact ca la Disneyland, în altă lume. Fiecare din cele două lentile are scopul ei, iar creierul reunește imaginile filmate cu două camere diferite.

FILM
Julia BLAGA

Când am văzut filmul, toată lumea făcea la Trgul Moșilor, inclusiv subsemnata. Dacă s-a chicitit, s-a răs (ca descărcare nervoasă), n-am văzut pe nimeni să dea cu mâna să atingă pasărea albastră care ne zbura la câțiva centimetri de ochi sau capul lui Brendan Frazer când s-a aplecat să facă un [t]iu ce. Deși bag mâna-n foc, pe toți ne-a tentat.

Prima experiență Real 3D e atât de spectaculoasă încât ai putea să vezi orice film. Cadrul are profunzime, personajele par foarte apropiate, iar tu te simți înghițit de film. Te ia cu amețea [și] cînd un personaj plutește pe roci magnetice deasupra neantului sau când te dai odată cu eroii într-un fel de montaj russe, ori cazi în extaz când oceanul interior din centrul Pământului,

ciupercile uriașe [și] roiul de păsări atât de albastre încât par translucide [și] par aproape reale [și] cu totul senzaționale. [Firește, ai putea [și] să le iei drept reale. Că te lucruri n-ai crezut că s'nt reale [și] s-a dovedit că erau reale doar pentru tine? Sau atunci le erau evidente, doar [și] ie nu?)

Filmul nu e propriu-zis o ecranizare

Filmul lui Eric Brevig, realizat după romanul lui Jules Verne, a fost conceput special pentru Real 3D. De aici tot felul de gâselnițe al căror scop e să te faci să savurezi tehnica. Dar filmul este și simpatice în sine, deși – evident – fără trei dimensiuni n-ar fi fost la fel. Cele trei personaje s'nt interpretate de trei actori între care alchimia funcționează. Brendan Frazer, islandeza Anita Briem [și] adolescentul Josh Hutcherson s'nt Trevor Anderson (om de [t]iință), ghidul montan Hannah Asgerisson, respectiv Sean, nepotul lui Trevor. Împreună ajung în centrul Pământului [și] după ce

verifică toate chestiile pe care Jules Verne le scrisese deja în cartea lui, descoperind [și] urmele fratelui lui Trevor (tatăl lui Sean), reușesc să [și] iasă la lumină.

Aventura lor – care se întinde pe durata a 90 de minute (deși [și] ai fi dorit să fie mai lungă) – e presărată cu multe pericole, cu scurte momente de reverie sau de tăcinare între Trevor [și] islandeza, cu o secvență nostalgică (fiul amintindu-și de tatăl dispărut), dar mai ales cu secvențe de aventură pură. Oare ce făcuseră [și] făcuse Jules Verne să vadă un film bazat pe cartea sa, în care toată „floarea imaginăriei” lui s'pară atât de reală? Faptul că filmul nu e propriu-zis o ecranizare [și] că urmrește niște personaje care verifică romanul lui Verne e o punere în abis care ar putea fi continuată în alte filme. Lucru care cred că se va fi întâmplat.

Cătorie spre centrul Pământului / Journey to the Center of the Earth. Regia: Eric Brevig. Cu: Brendan Frazer, Josh Hutcherson, Anita Briem

Moartea sau sevrăjul literaturii

Mă tem că nu prea njeleg ceva în privința multora dintre scriitorii, criticii, teoreticienii, mî rog, literarii vremilor noastre. Din ce în ce mai des, când se întîlnesc [și] discută între ei, parcă leii parte, dacă nu la o slujbă de înmormîntare, măcar la o bizară întrunire a unor oameni aflați în sevrăj.

Pe de-o parte, parcă-i vezi pe ultimii supraviețuitori ai unei secte, la priveghi, strîns uniți în jurul lăvișei literare. Alături, coroane [și] jerbe de flori cu inscripții de genul „Adio, roman polifonic!”, „Adio,

poezie adevărată!”, „Regrete eterne pentru marea literatură! Nu te vom uita niciodată!”. Vreau două babe bocesc într-un col. Marilor preoți citesc la pupitru cîte un necrolog bine meloteugit. Cîjiva tineri naivi i deranjează pe invitații cu rang [și] le înmănează cîte o carte de pomană, să fie de sufletul literaturii. [și] mai pare că s' doar vreo doi-trei cititori ideali prin preajmă, care să se întrebă retoric: „Dar pe noi cui ne laj?”.

Pe de altă parte, parcă-i o întrunire a unor foști narcomani care [și] mîrturisesc

experiențele sevrăjului. S-ar lăsa de scris, parcă nu se mai merită, nimeni nu-i mai respectă [și] citește pe scriitorii din ziua de azi, pe cine mai interesează? – dar i doare. Lacrimi, isterie, resemnare. Între ei, e răscit cîte un insomniac ce mimează o suferință comună, n'cîutare de afecțiune, precum celebrul narator din *Fight Club*.

Tocmai m-am întors de la un festival internațional de literatură din Slovenia cu această nejelegere, cu acest gust amar. Au fost acolo zeci de literați, de nații [și]

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

vrste diferite. Dincolo de o mulțime de evenimente vii (organizate impecabil), cu toții am luat parte [și] la niște dezbateri menite să însuflețească festivalul: moartea literaturii, cine mai scrie în ziua de azi? [și] sincer, n-am văzut prea mulți scriitori reacționând energic la presupusa veste a sfârșitului, pe care parcă o [t]iau [și] o aprobau de mult. Mai nimeni n-a s'rit să spună că scrie [și] că-i, bine-mersi, viu. Sau a făcut-o, dar fără convingere.

Ok, să presupunem că asistăm la moartea literaturii. Nu-i grozav să fii de față la un asemenea eveniment? Nu-i mai interesant să prinzi, live, Apocalipsa decât secolele de așteptare a ei? Nu te face asta mai viu, mai conștient că (ncă) trăiești? Apoi, vorba lui Zorba, aji văzut vreedată o prăbușire mai mare? Cît despre la ce bun să mai fii scriitor în ziua de azi, ești mai mplinit ca om dacă-ți construiești o carieră de sales manager sau de fierar-betonist?

